

Hvordan står det til med folkehelsen?

Åpent seminar

Litteraturhuset 6. desember 2022

Utviklingen av ikke-smittsomme sykdommer og behovet for ny kunnskap

Seniorforsker Inger Ariansen
FHI

HEALTH IN THE SDG ERA

World Health Organization

WWW.WHO.INT/SDGS

3 GOOD HEALTH
AND WELL-BEING

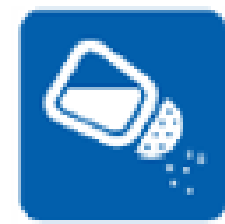
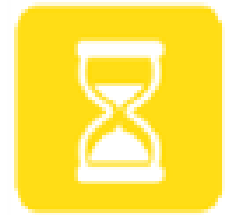

Hovedmål

Redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer med 33% fra 2015 til 2030

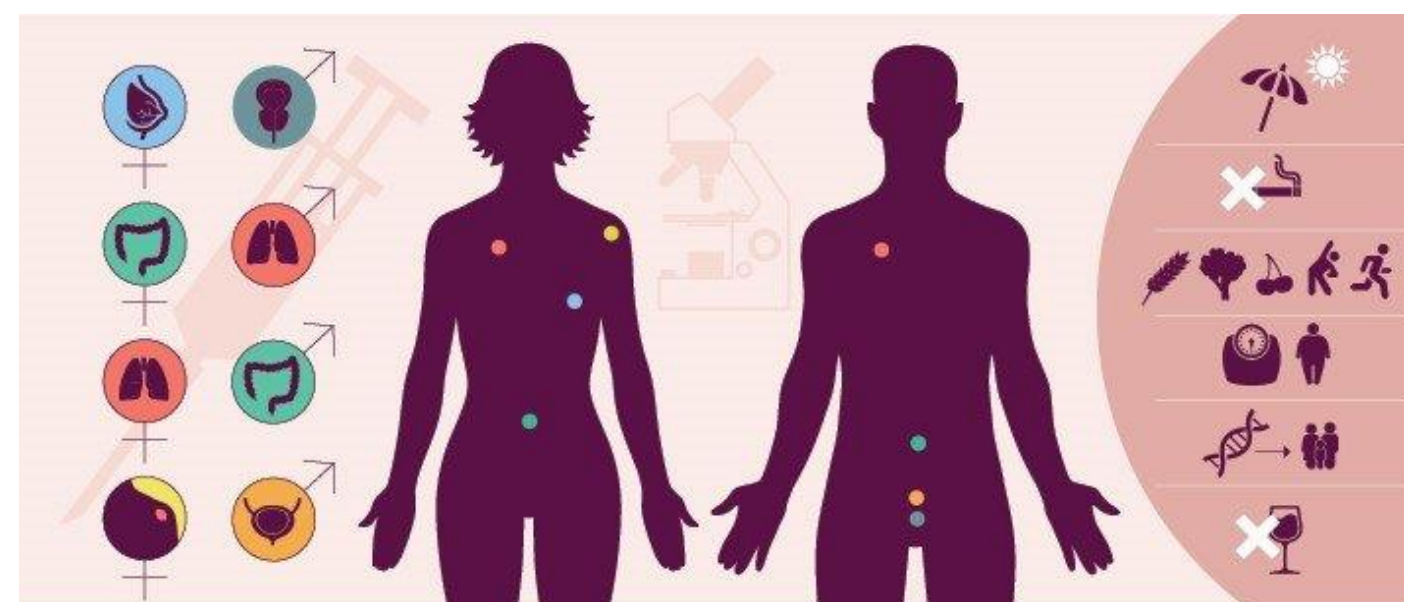
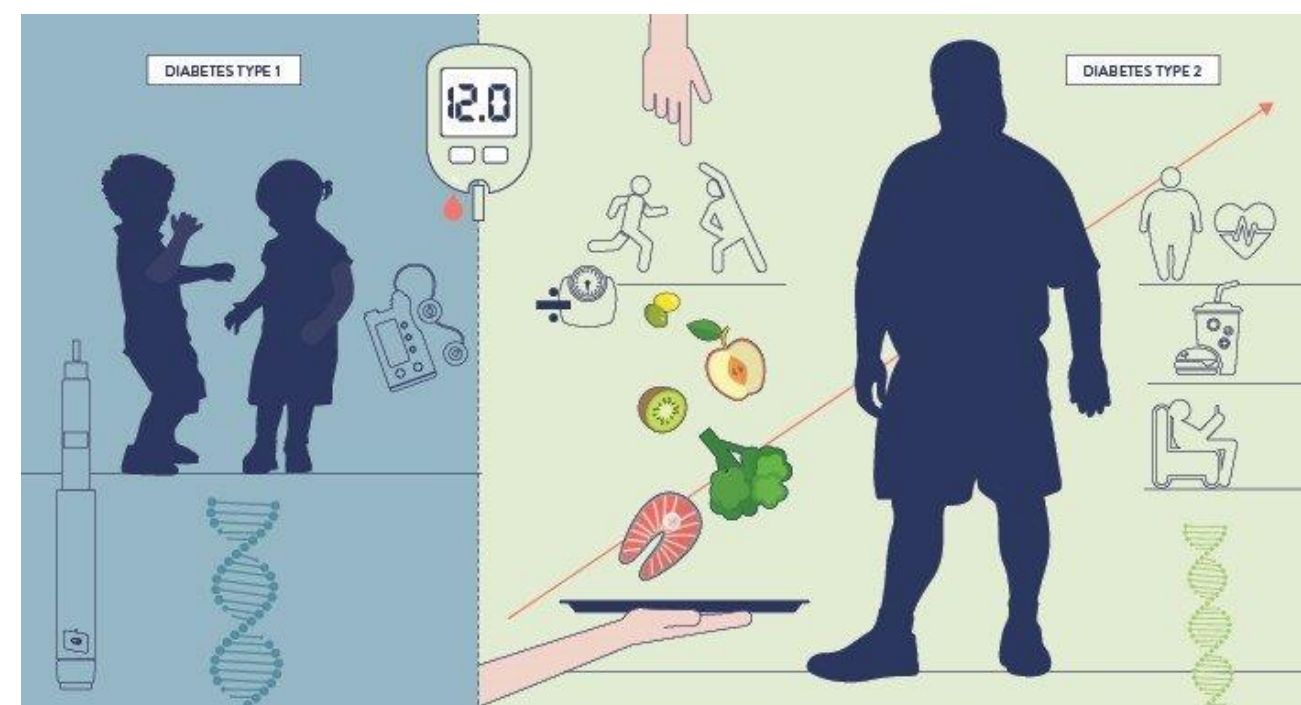
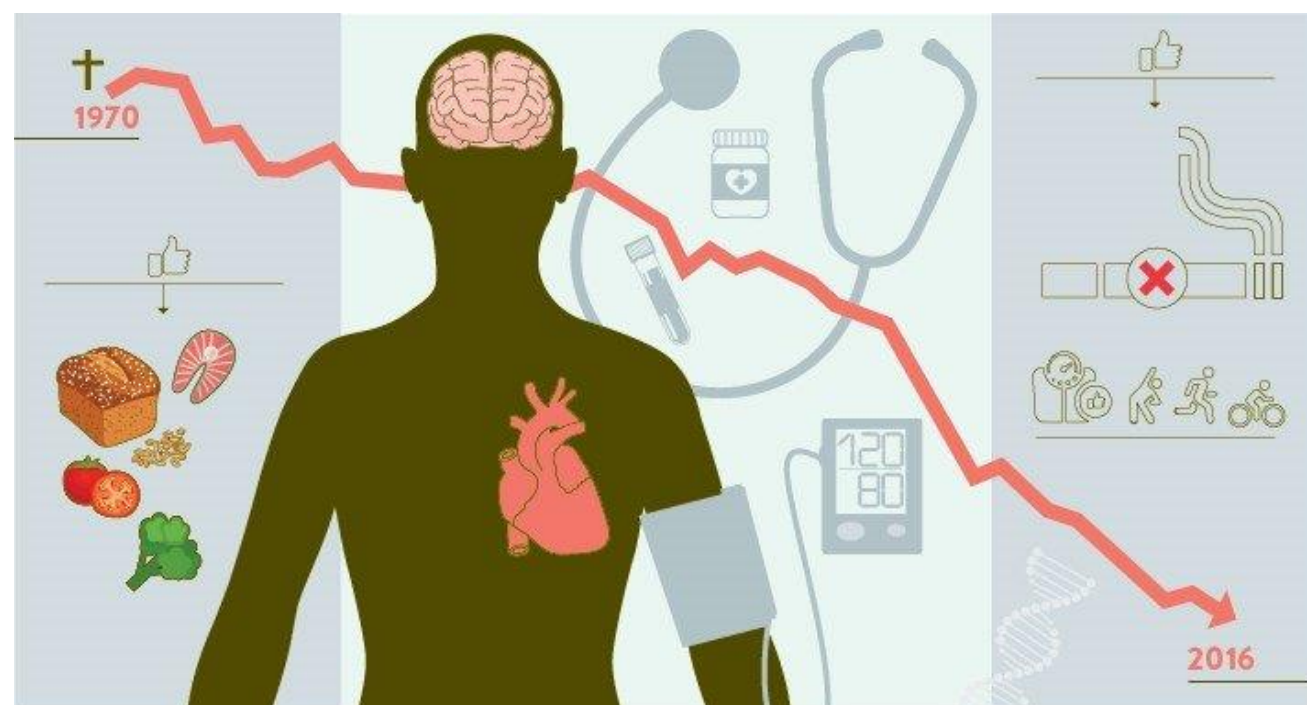
9 mål

Ikke-smittsomme sykdommer

Non-communicable diseases (NCD)

Nasjonalt samarbeid

 NTNU
HUNT forskningscenter

KREFT
registeret

UNIVERSITETET I BERGEN

 UiO • Universitetet i Oslo

 Tromsø kommune

 Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

 Levanger kommune

 Tromsø-undersøkelsen

NIH **NORGES**
IDRETTSHØGSKOLE

 FHI
Folkehelseinstituttet

 Helsedirektoratet

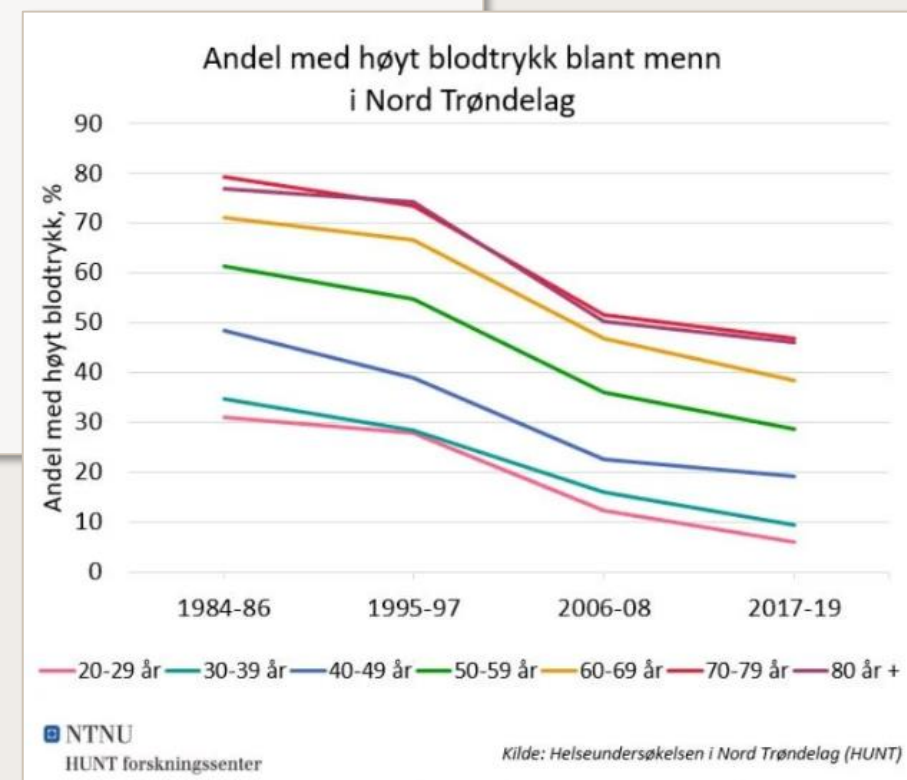
Nasjonalforeningen for folkehelsen

Nasjonal overvåkning

The screenshot shows the FHI (Folkehelseinstituttet) website. The main heading is "Indikatorer for ikke-smittsomme sykdommer knyttet til den nasjonale og globale NCD-strategien". Below the heading is a brief description: "Indikatorerne for ikke-smittsomme sykdommer er knyttet til den nasjonale og globale strategien for ikke-smittsomme sykdommer (NCD). Det er satt konkrete mål for å redusere sykkelighet og død av disse sykdommene innen 2025." There is a "Read in English" link. A search bar is present, and a list of categories is shown on the left: Sammenheng, Dødelighet og sykkelighet, Alkohol, and Fysisk inaktivitet.

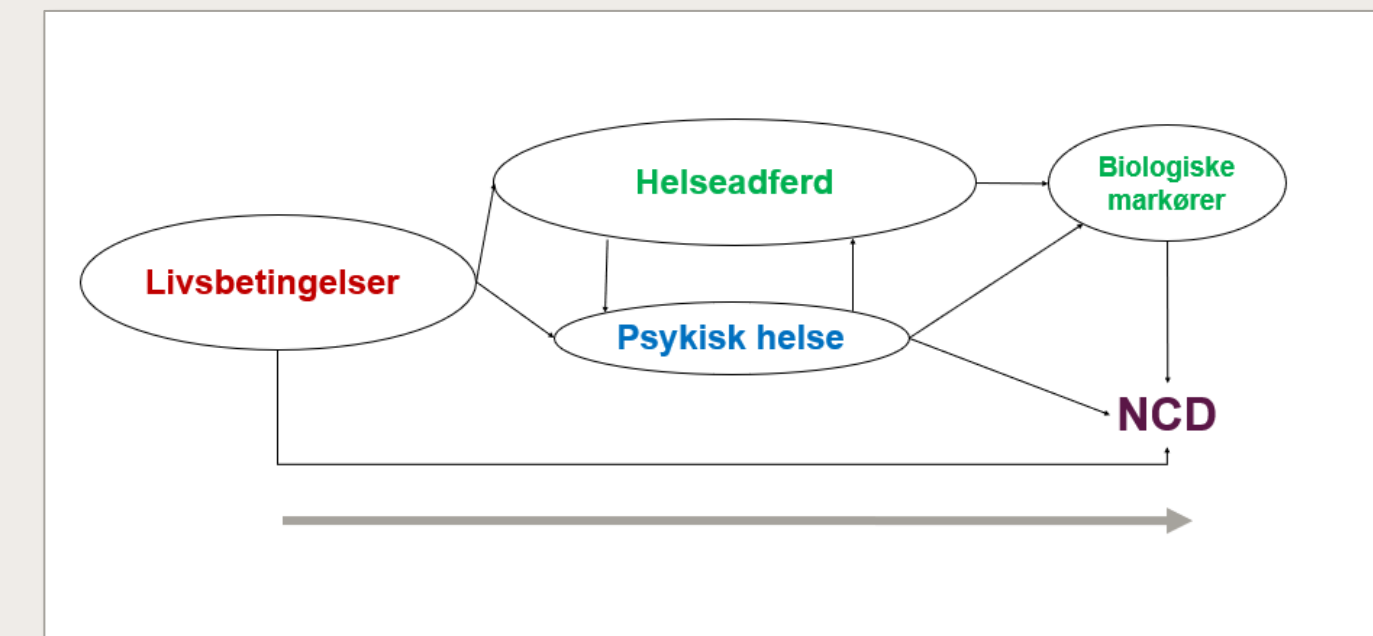

Forskning og helseanalyse

NCDNOR

We support the Sustainable Development Goals

<https://www.fhi.no/nettpub/ncd/>

Felles risikofaktorer for forebyggbare sykdommer

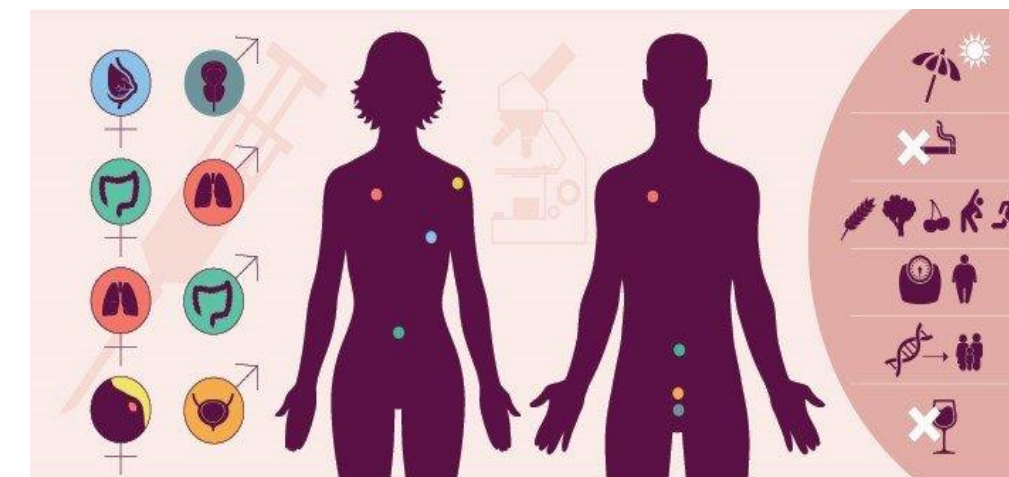
Tobakk

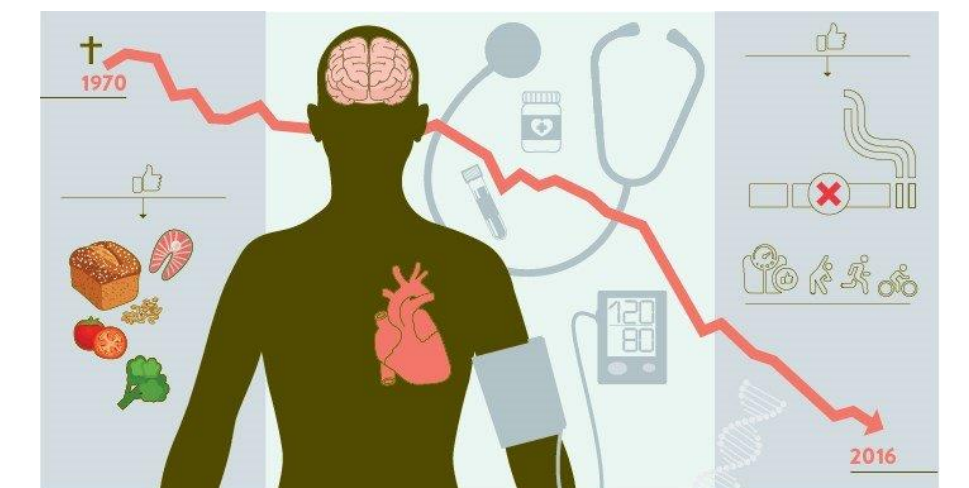
Skadelig bruk av alkohol

Kreft

Hjerte- og karsykdom

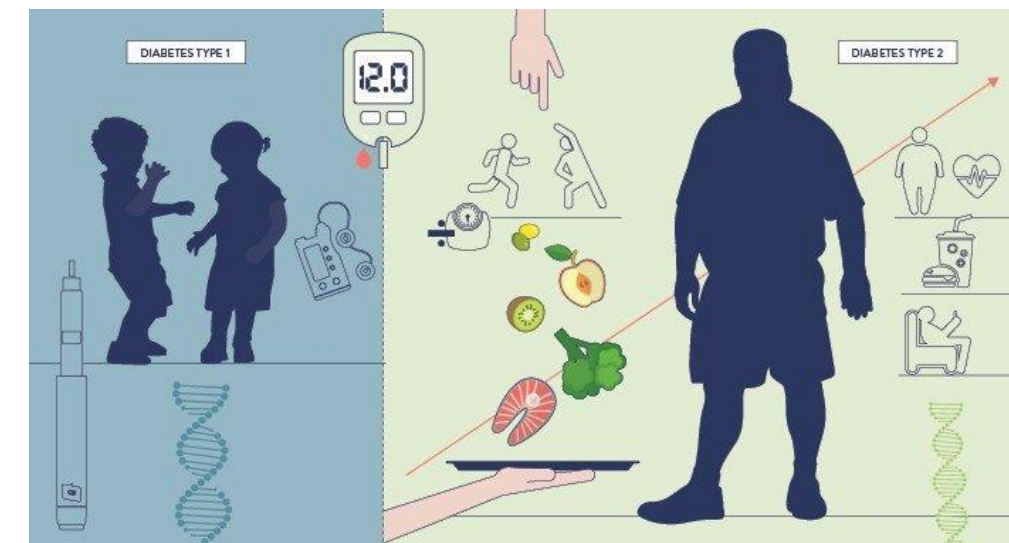
Fysisk inaktivitet

Usunt kosthold

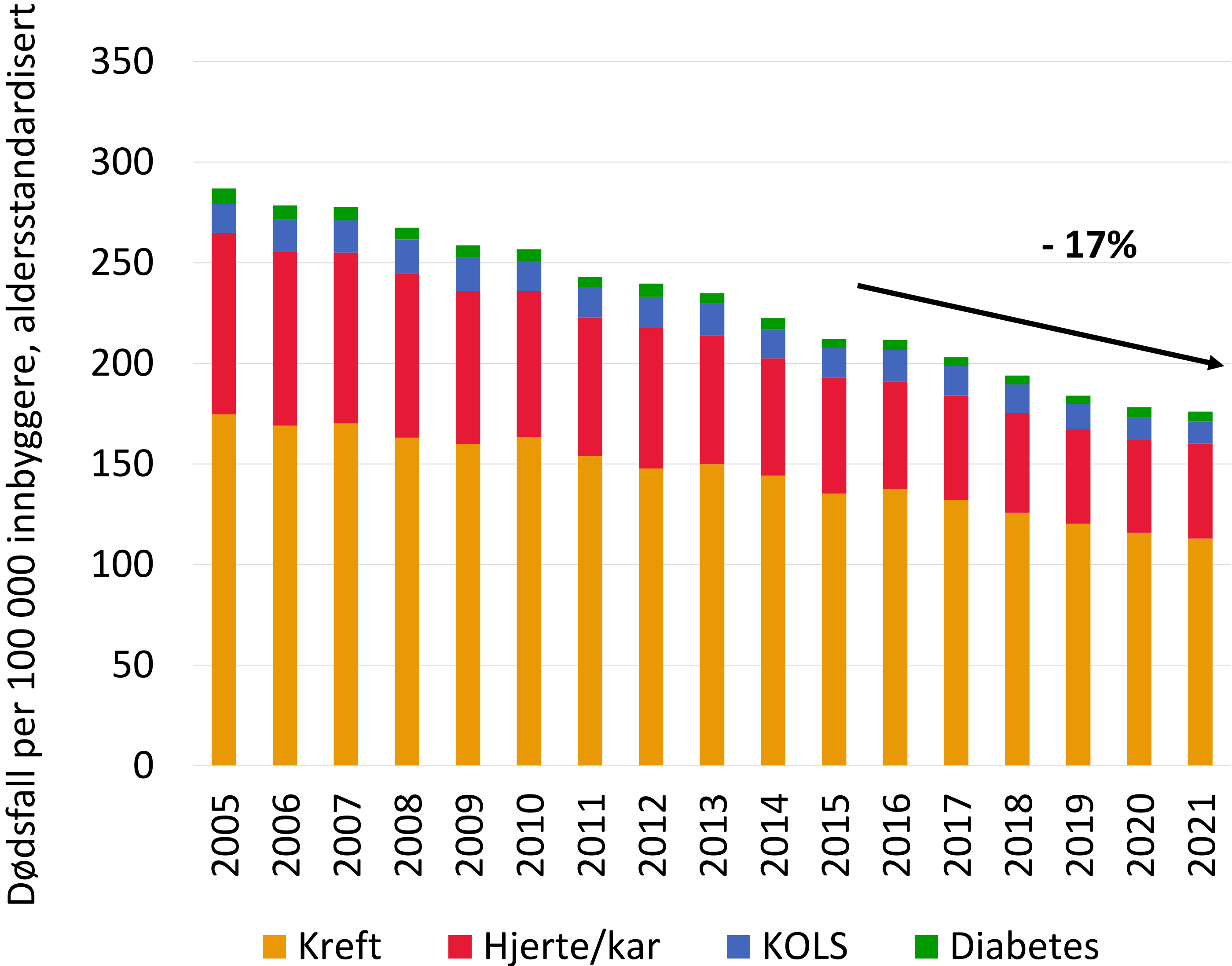
Diabetes

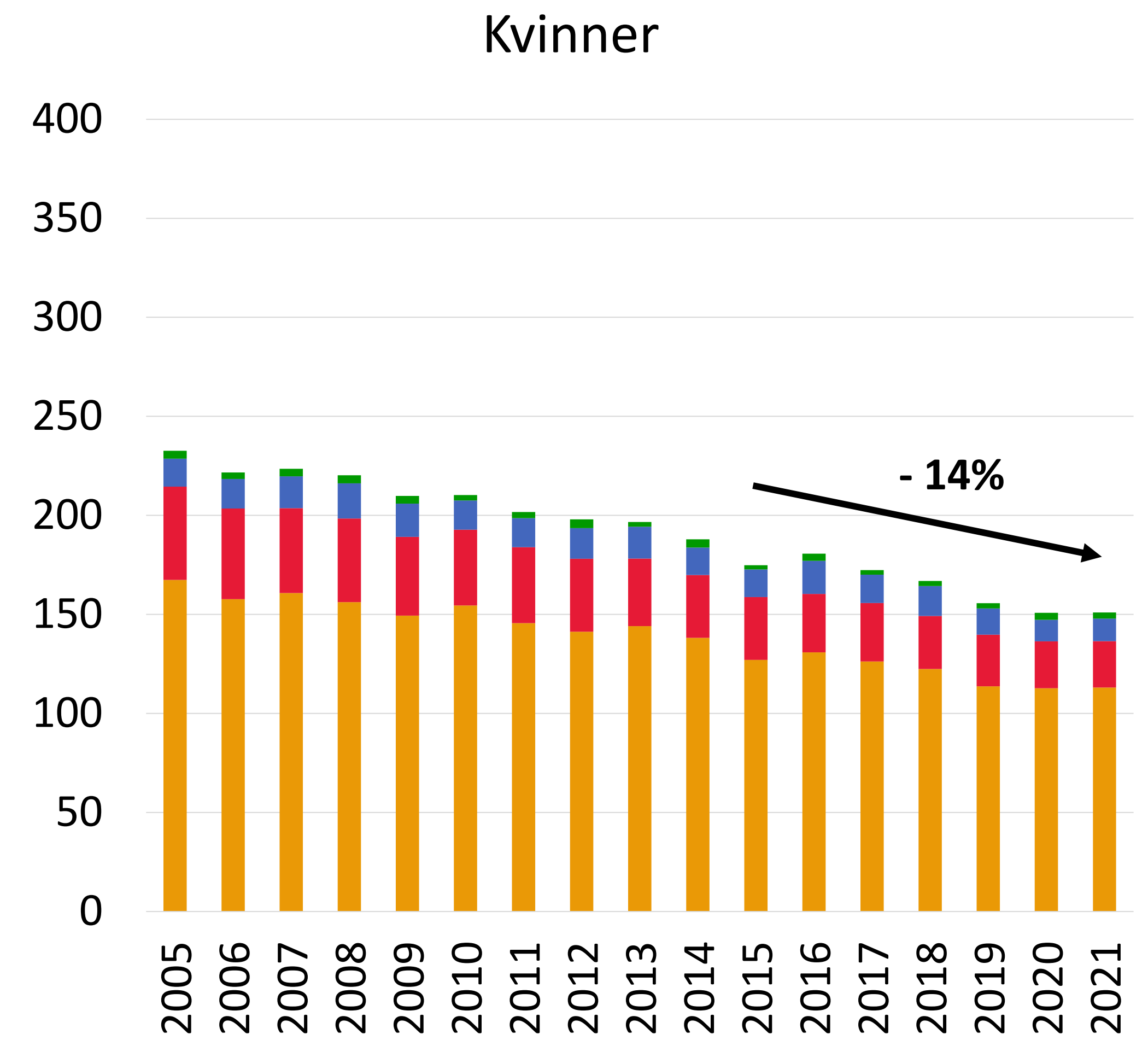
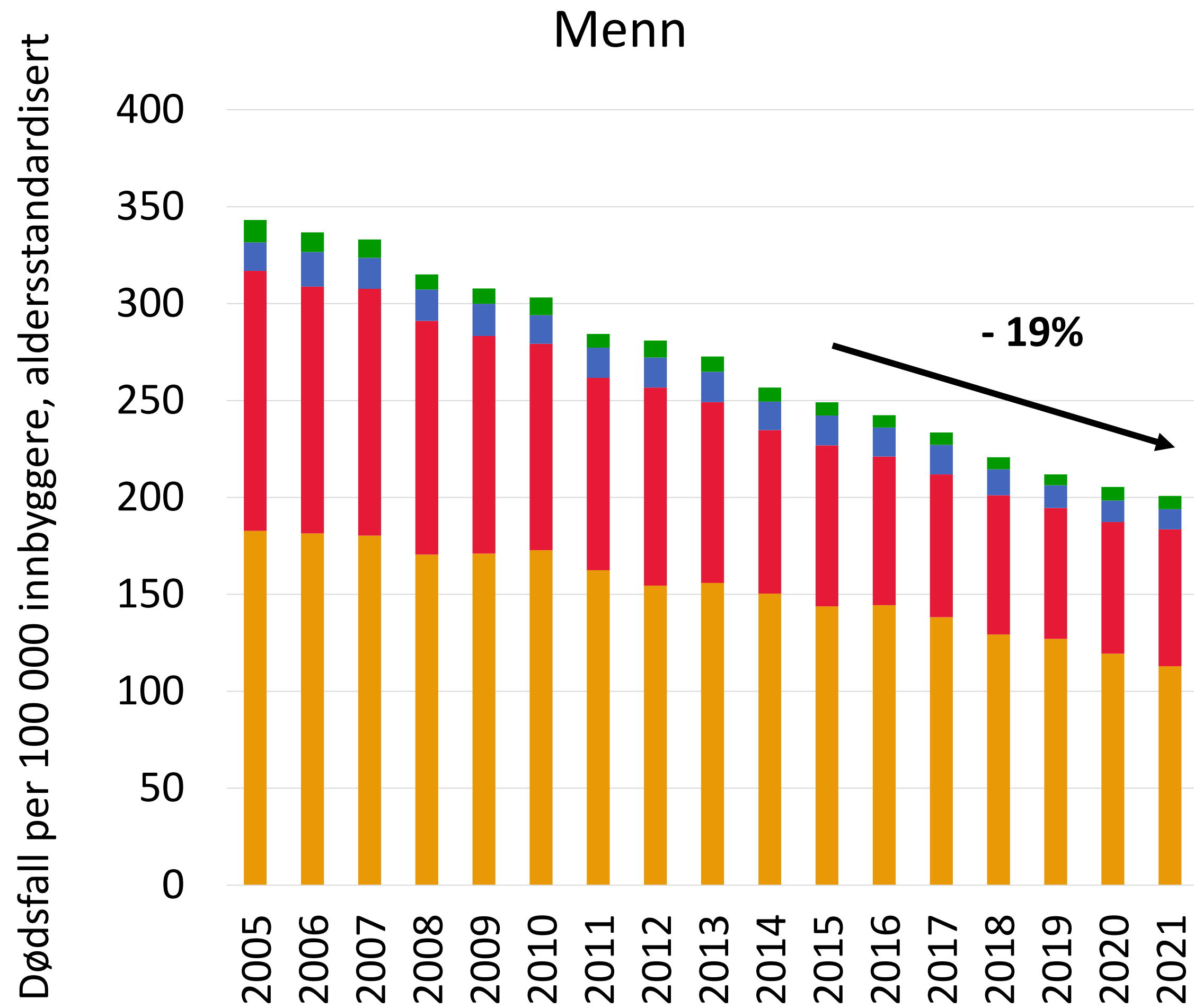
KOLS

Samlet NCD dødelighet 30-69 år

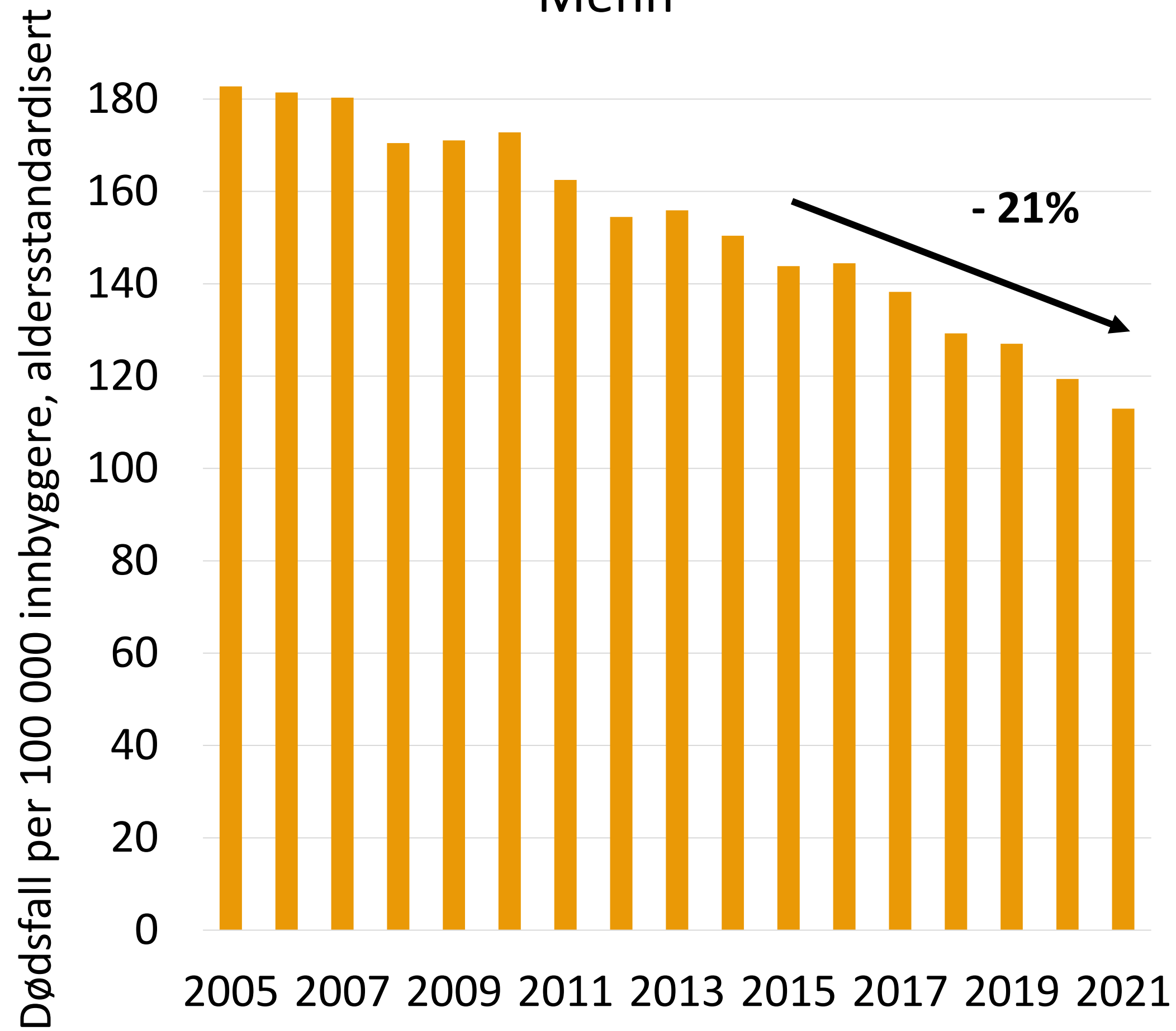

Samlet NCD dødelighet 30-69 år

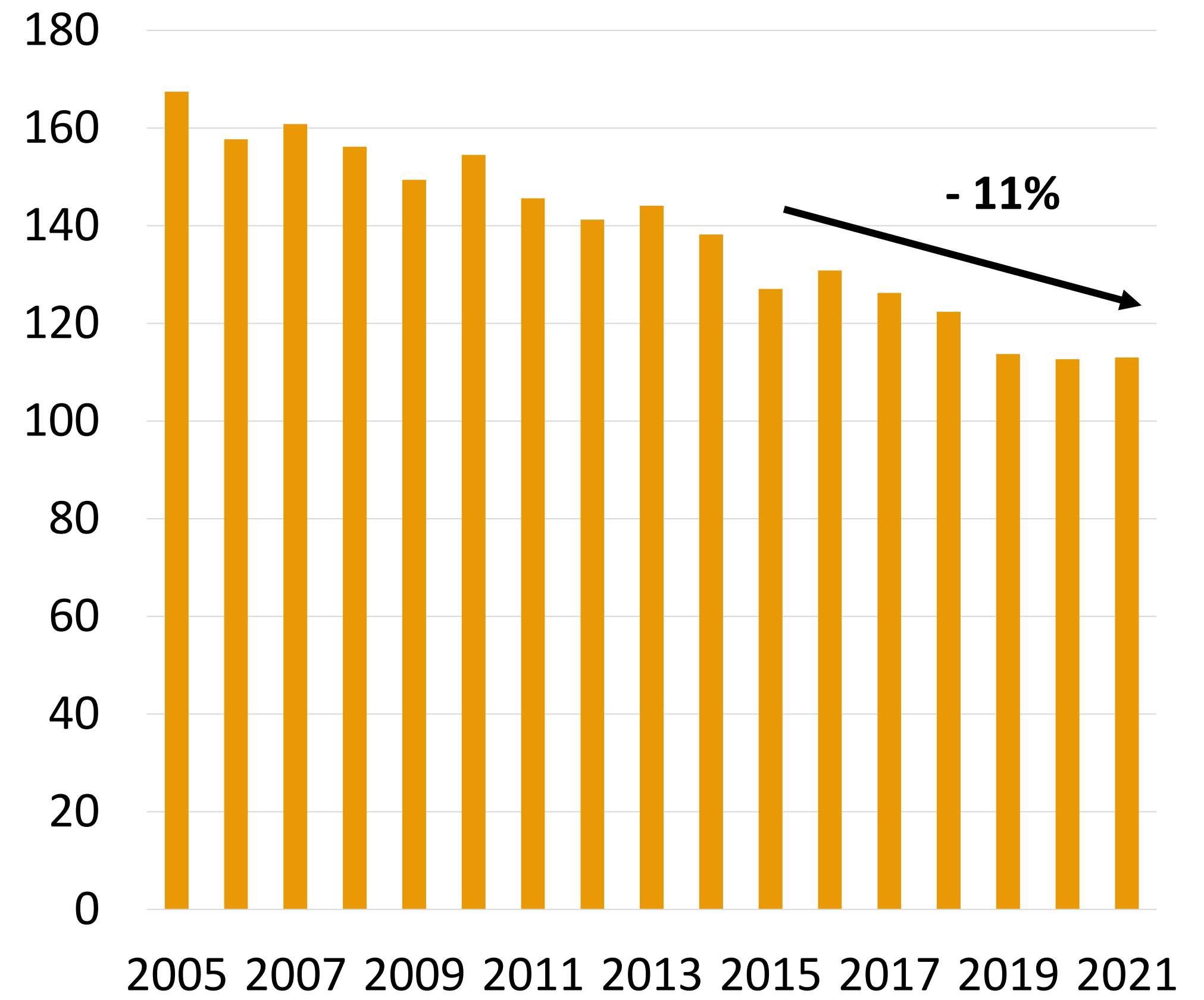

Kreft dødelighet 30-69 år

Menn

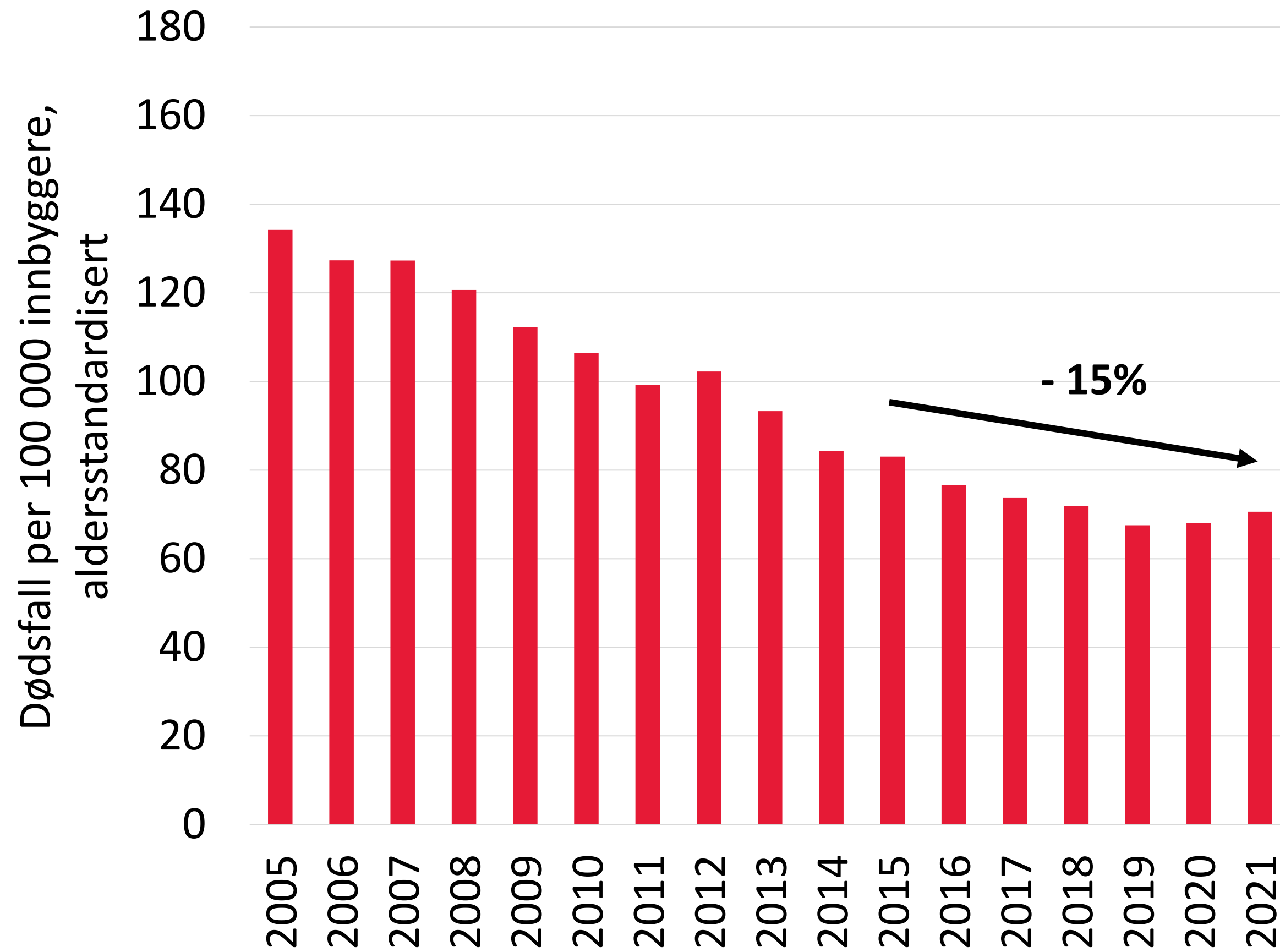

Kvinner

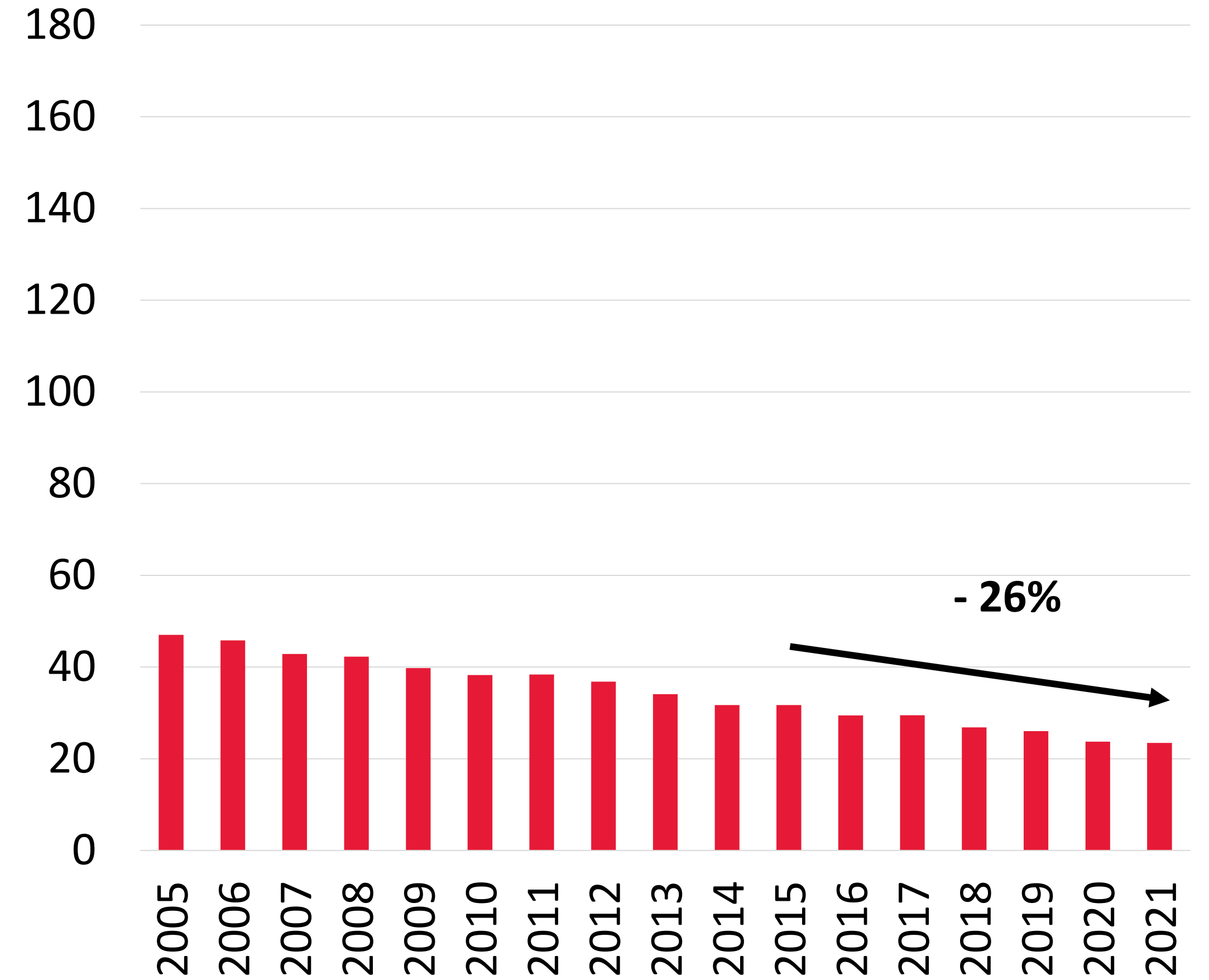

Hjerte- og kardødelighet 30-69 år

Menn

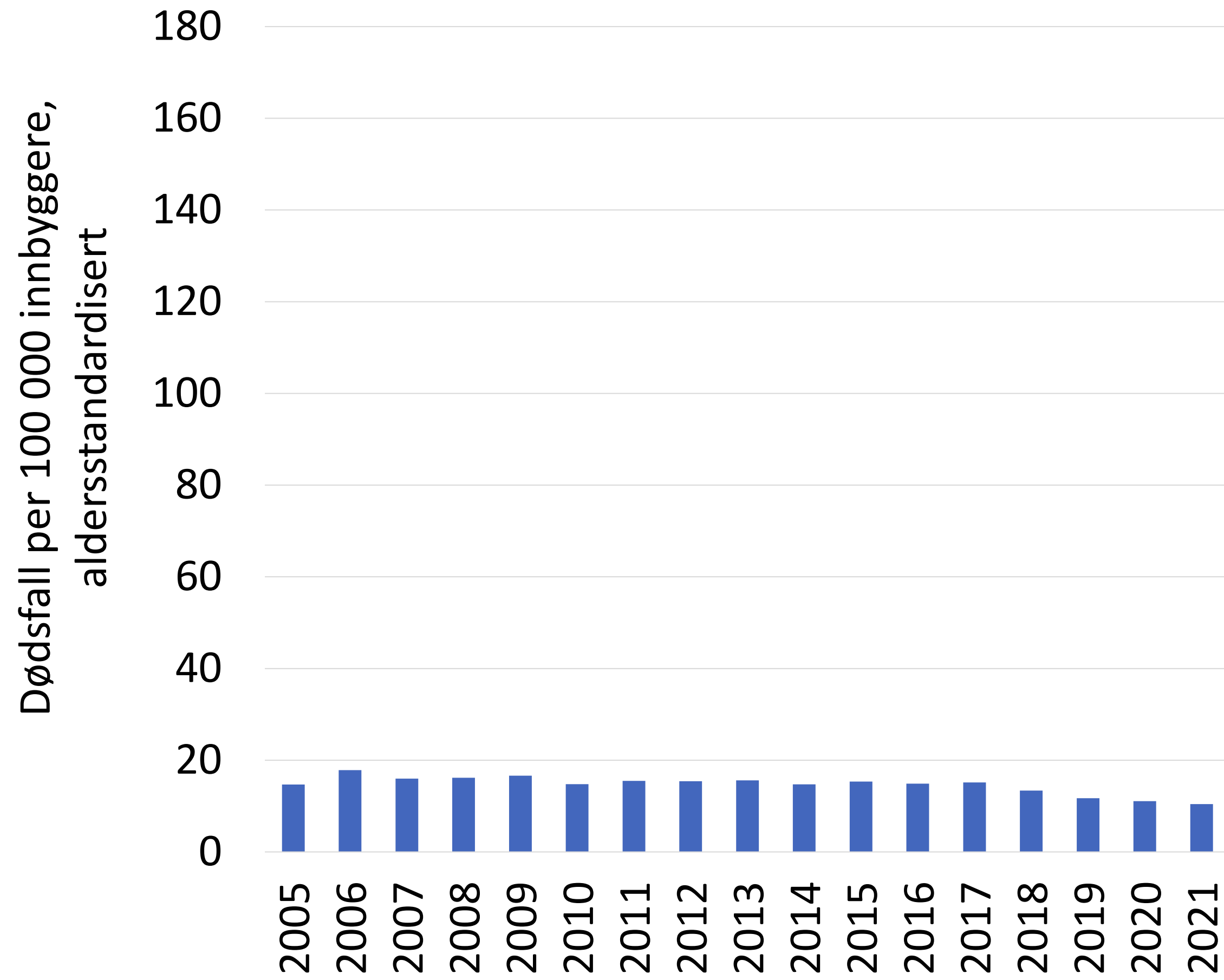

Kvinner

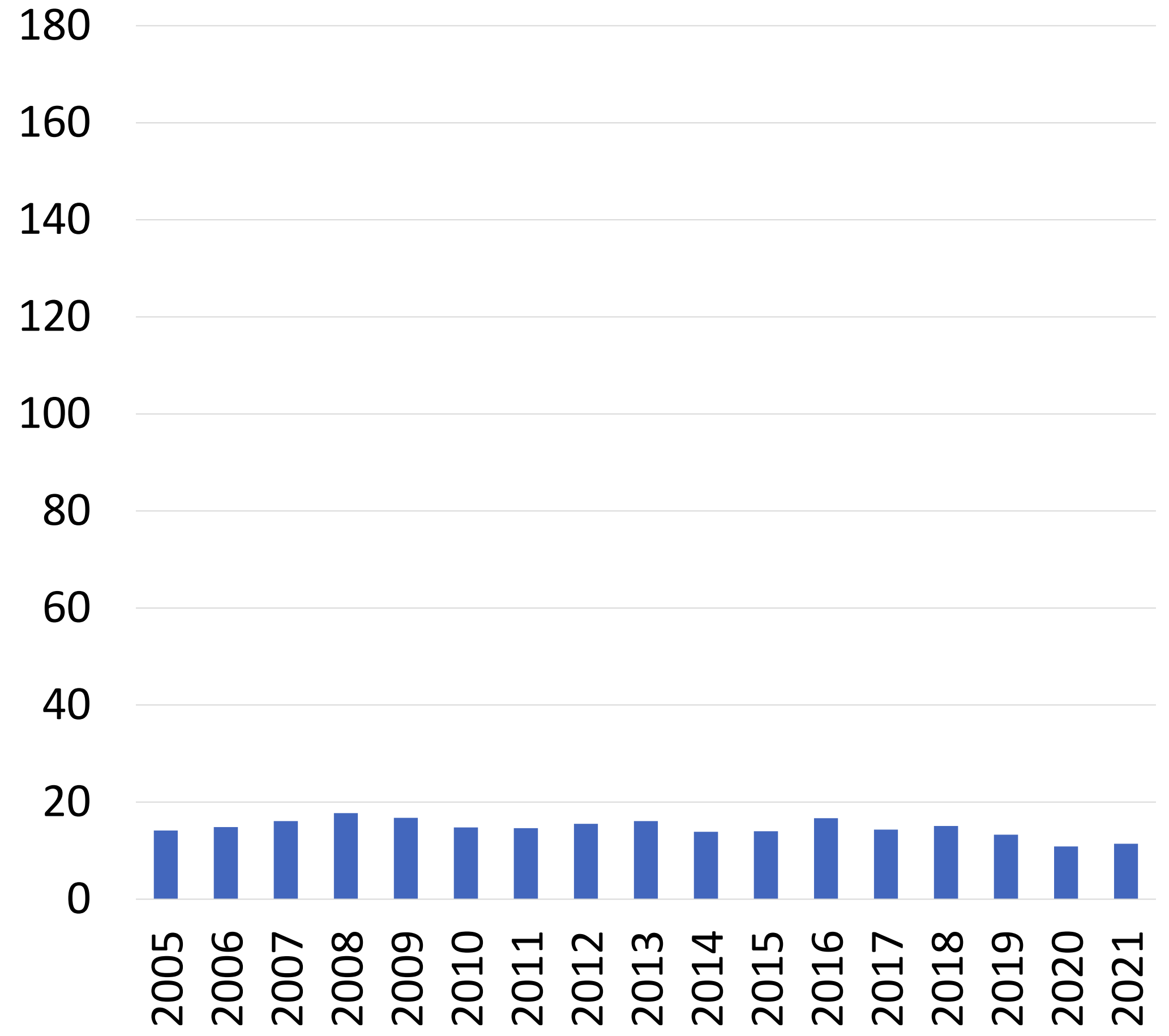

Kols dødelighet 30-69 år

Menn

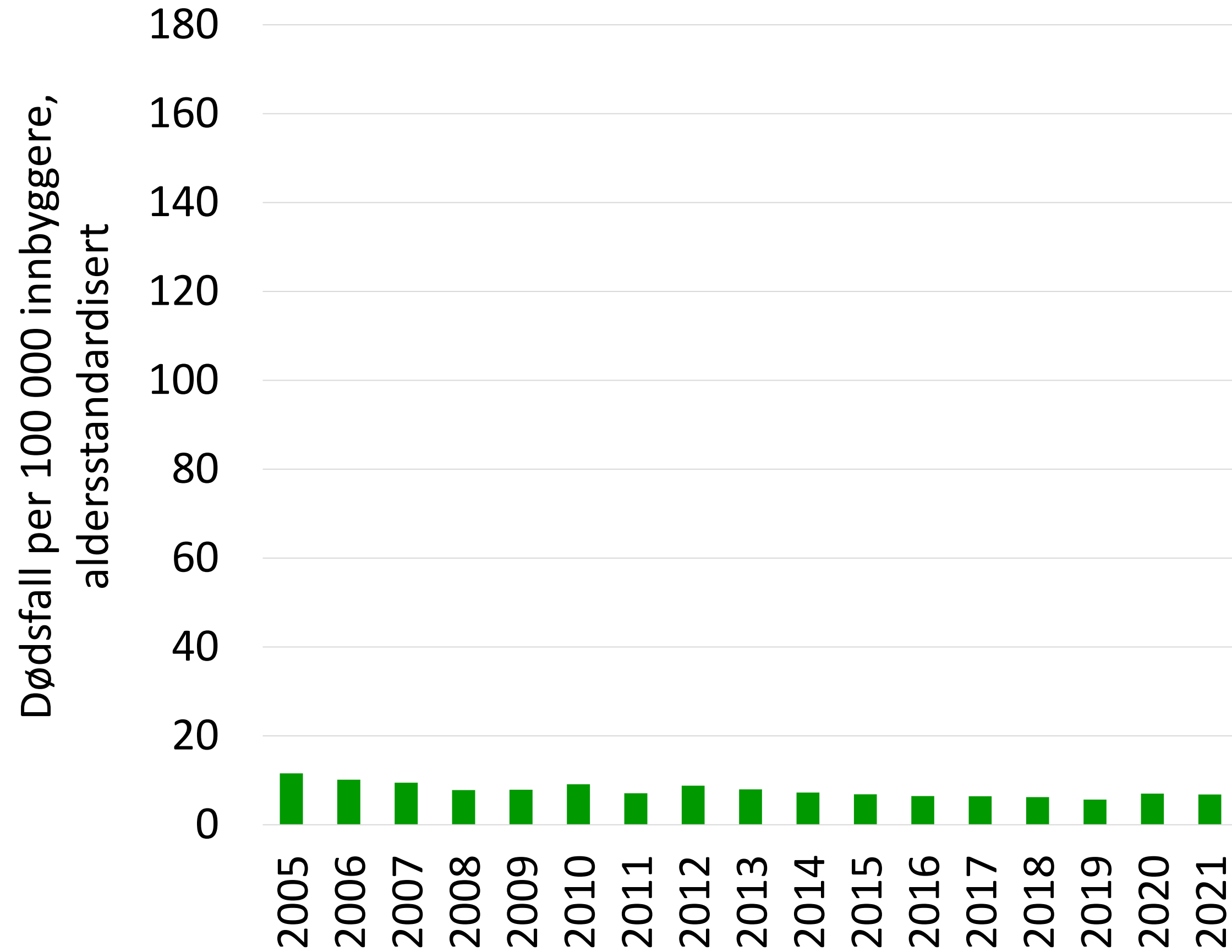

Kvinner

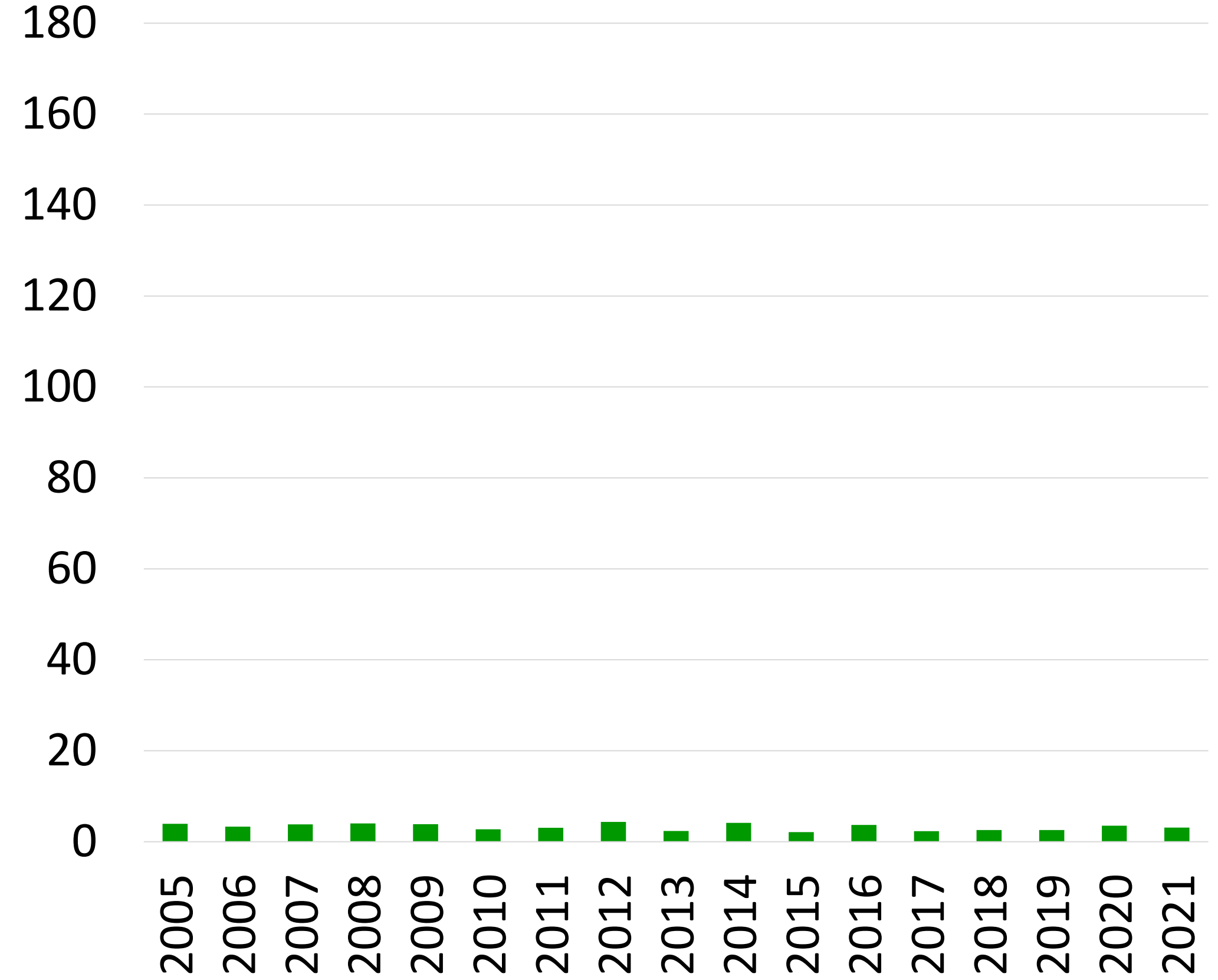

Diabetes dødelighet 30-60 år

Menn

Kvinner

Mål for ikke-smittsomme sykdommer fram mot 2025 og 2030

Når vi målet?

	Mål 1: Dødsfall før 70 års alder: 33 % nedgang	Går riktig vei
	Mål 2: Alkohol: Minst 20 % nedgang i skadelig bruk	Går riktig vei
	Mål 3: Fysisk inaktivitet: 15 % nedgang	Nærmer oss ikke målet for barn og unge
	Mål 4: Salt i kostholdet: 30 % reduksjon	?
	Mål 5: Tobakksbruk: 30 % reduksjon	Går riktig vei
	Mål 6: Høyt blodtrykk: 25 % nedgang i andelen som har høyt blodtrykk	Går riktig vei
	Mål 7: Stoppe økningen i andelen med fedme og diabetes	Går feil vei for diabetes Økning i fedme, tegn til mindre bratt økning
	Mål 8: Hjerte- og karsykdom: Minst 50 prosent av de som trenger det, får behandling med legemidler eller rådgivning for å forebygge hjerteinfarkt og hjerneslag	Legemidler: JA
	Mål 9: Minst 80 prosent av befolkningen har tilgang til medisinsk behandling for ikke-smittsomme sykdommer	JA

Nasjonalt forskningssamarbeid

NCDNOR

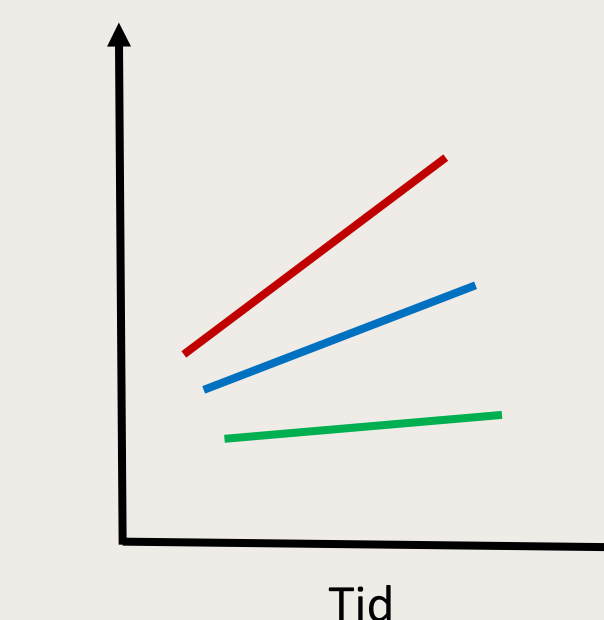
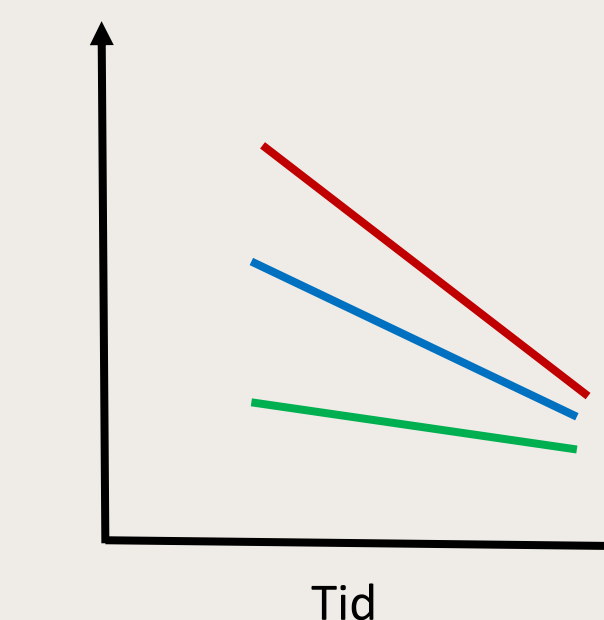
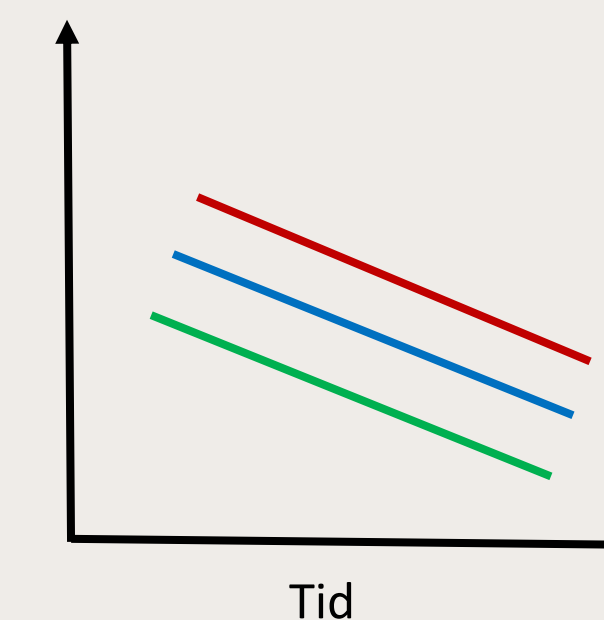

We support the Sustainable Development Goals

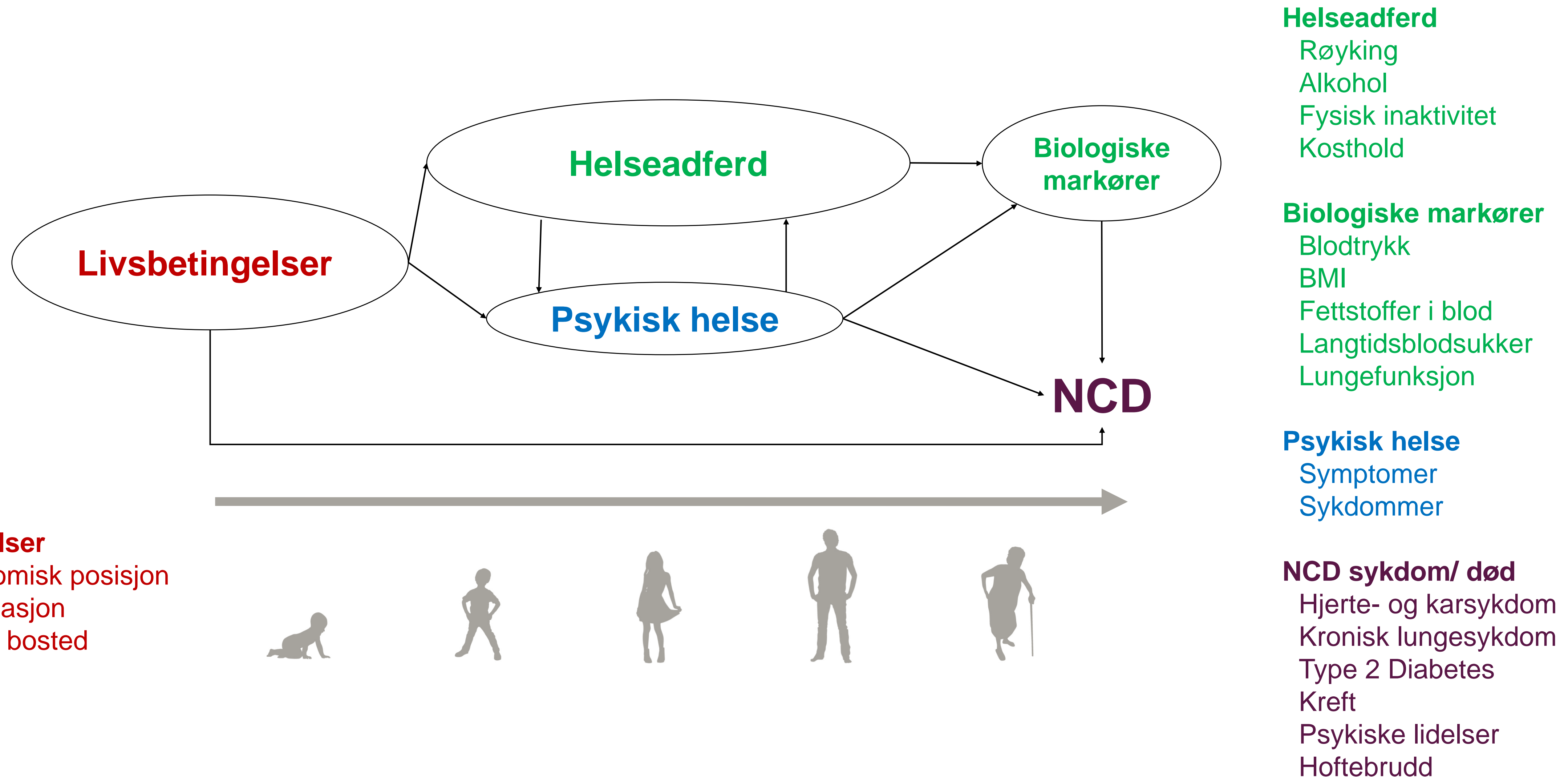
Hvorfor forske på NCD?

Sentrale kunnskapshull

- Hvor mange har en eller flere NCDer?
- Hva karakteriserer grupper som får flere NCDer?
- Hvordan vil endringer i «risikoprofil» påvirke utviklingen av NCDer?
- Går antall nye tilfeller av NCD opp eller ned?
- Hva er forekomsten av NCD i ulike grupper av befolkningen og hvordan utvikler det seg over tid?
- Vil pandemien påvirke utviklingen av NCD i årene som kommer?

En helhetlig tilnærming for å forebygge

Kunnskapsgrunnlag

[Innhold A til Å](#)

[Kontakt oss](#)

[English website](#)

Søk i nettsidene til FHI

☰ Meny

[Forside](#) > [Nettpublikasjoner](#) > [Folkehelse rapporten](#)

RAPPORT

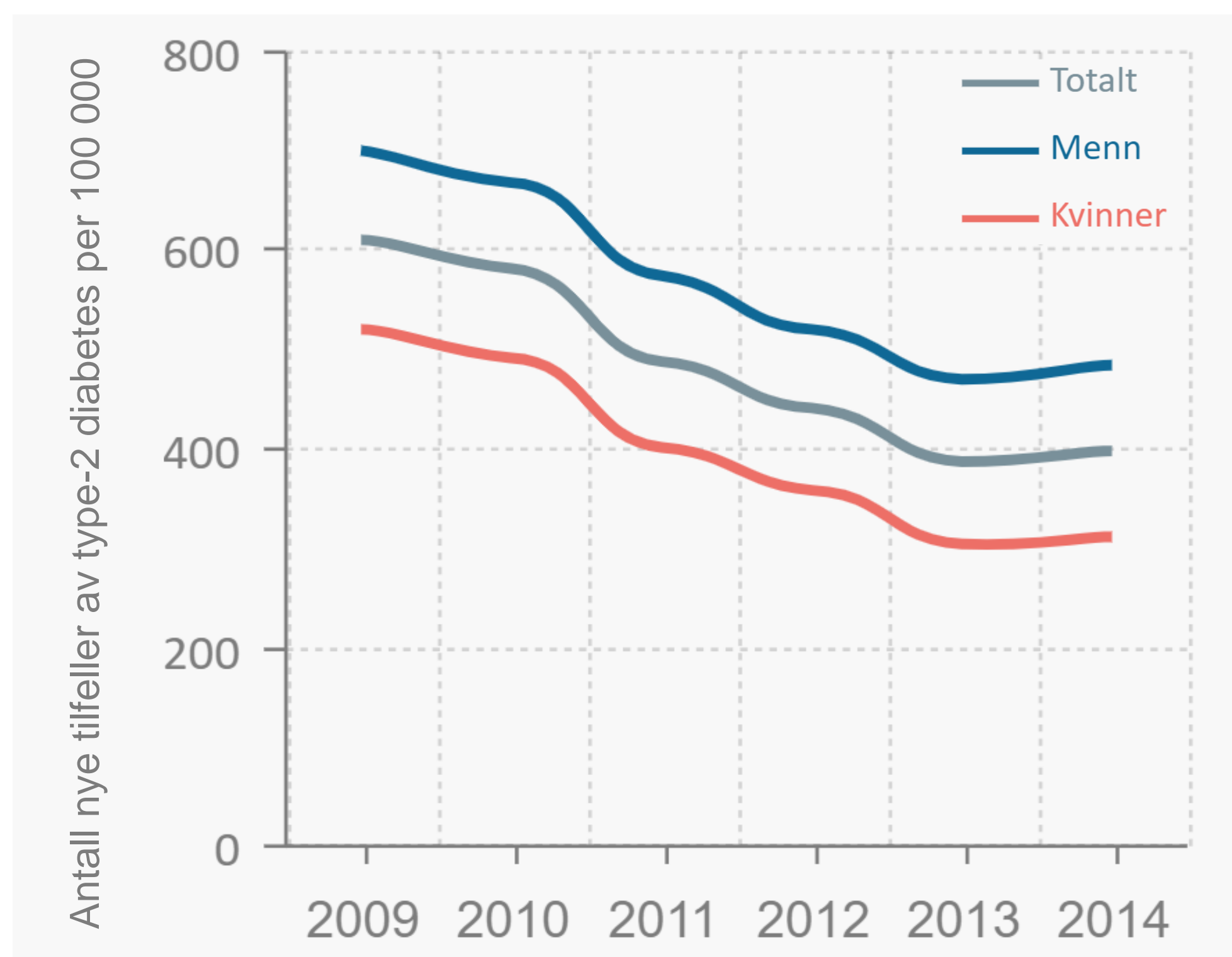
Folkehelse rapporten - Helsetilstanden i Norge

Folkehelse rapporten presenterer kunnskap og statistikk om helsetilstanden i Norge. Kapitlene oppdateres løpende.

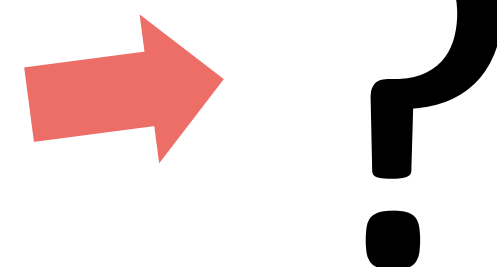

Diabetes utvikling

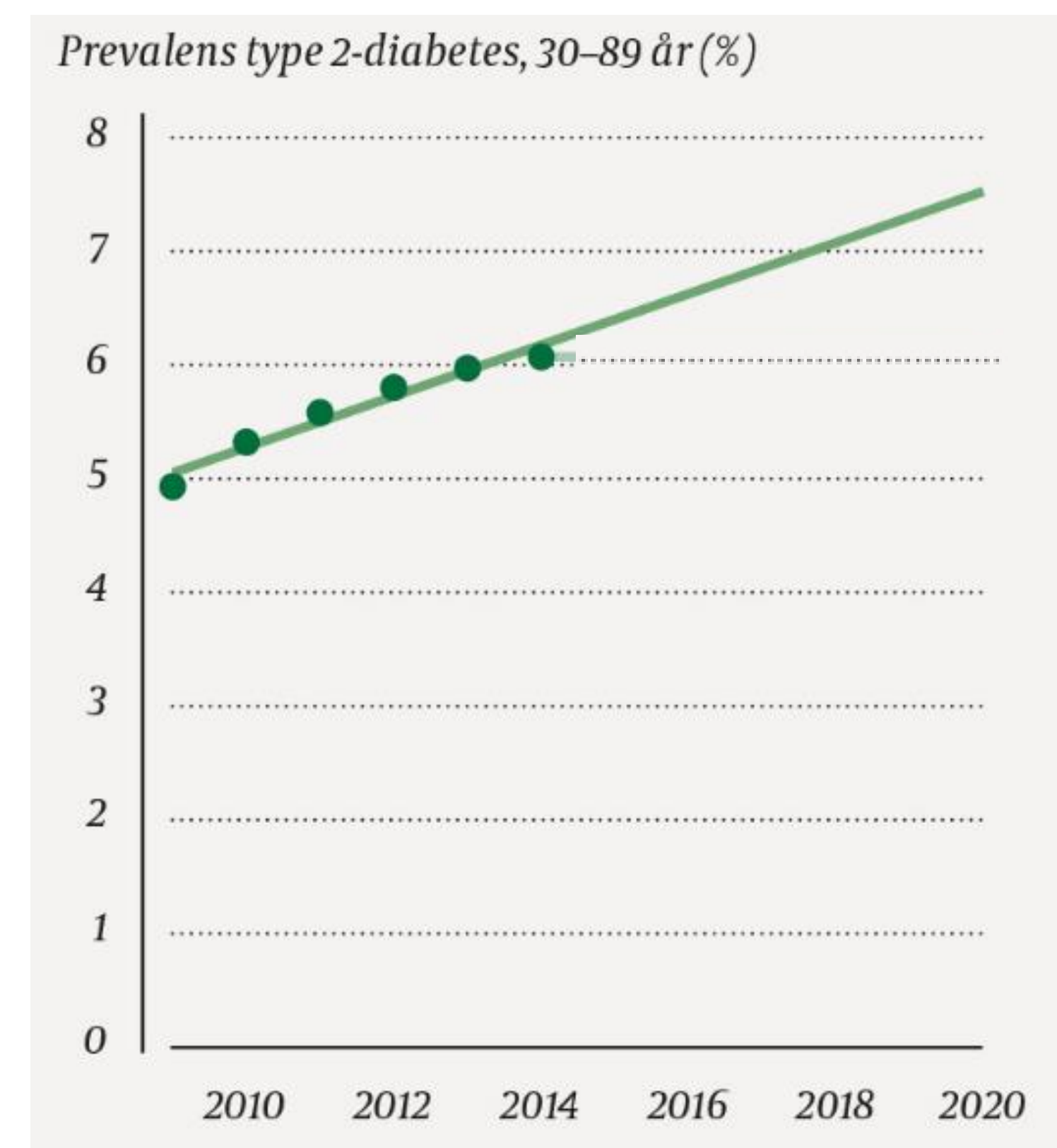
Førstegangs sykdomstilfeller

Ruiz, Diabetologia 2018

Alle som lever med sykdom

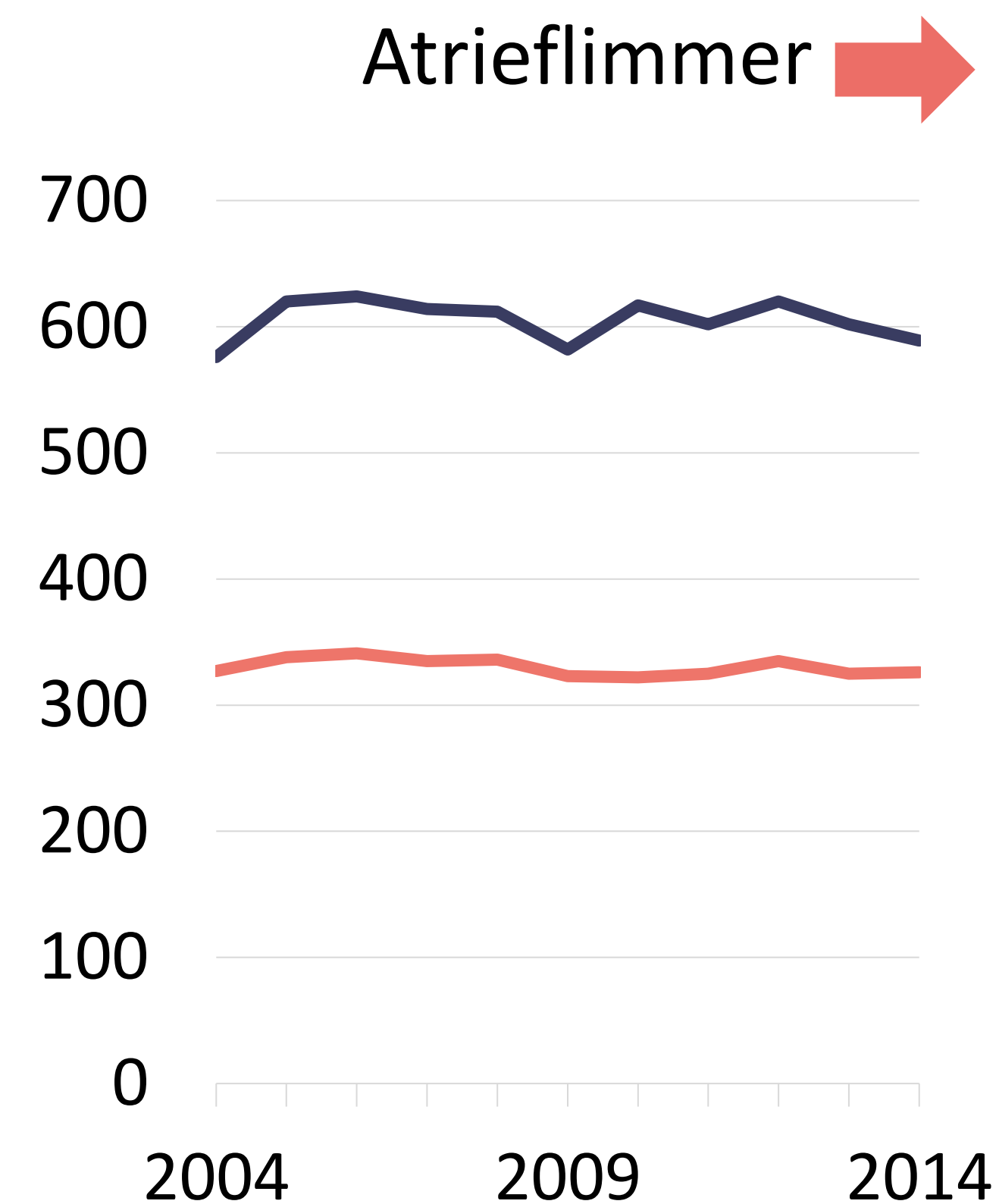
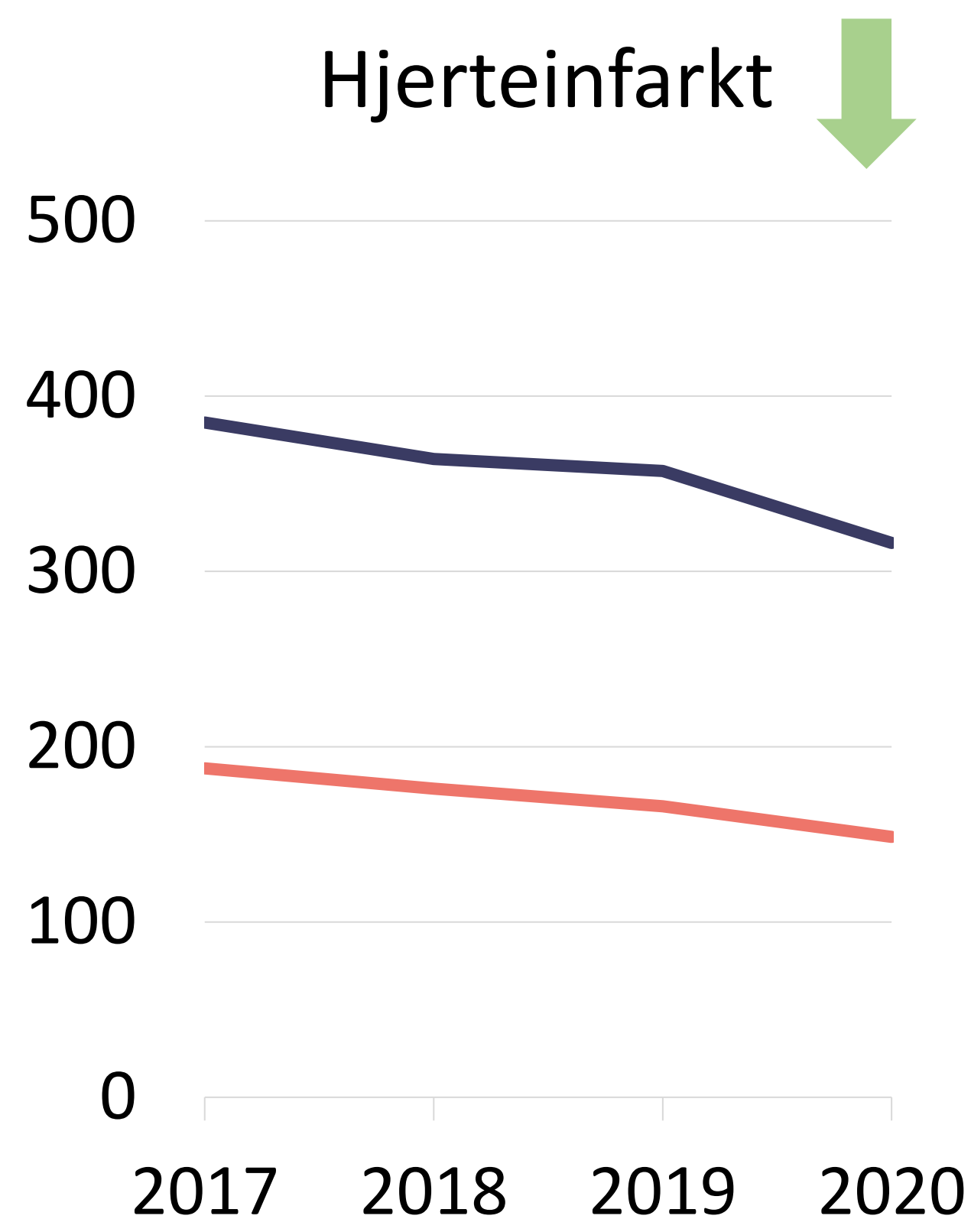
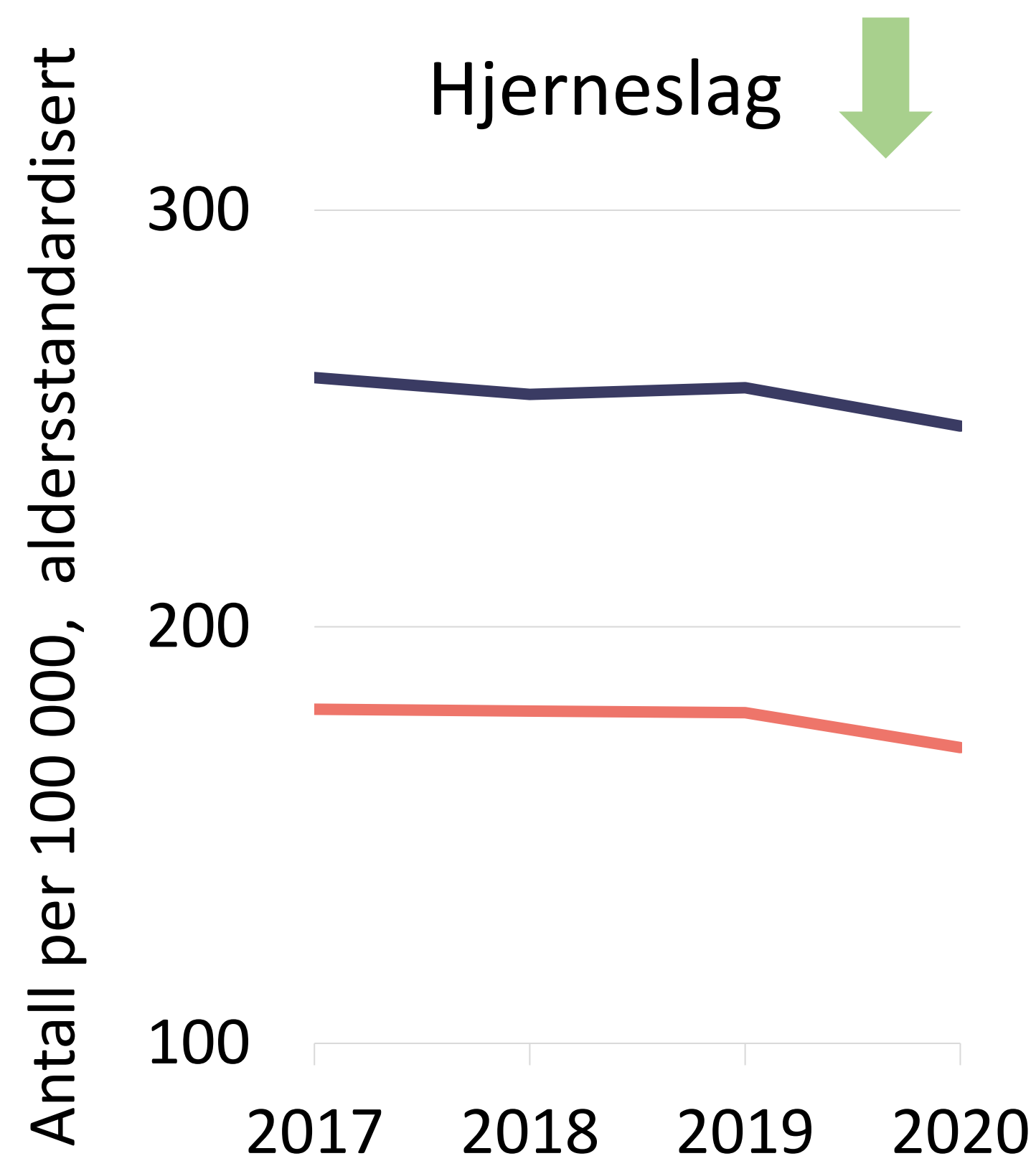

Stene, Tidsskrift for den norske legeforening 2020

Flere lever med diabetes - om lag 5% av befolkningen (270 000 personer)

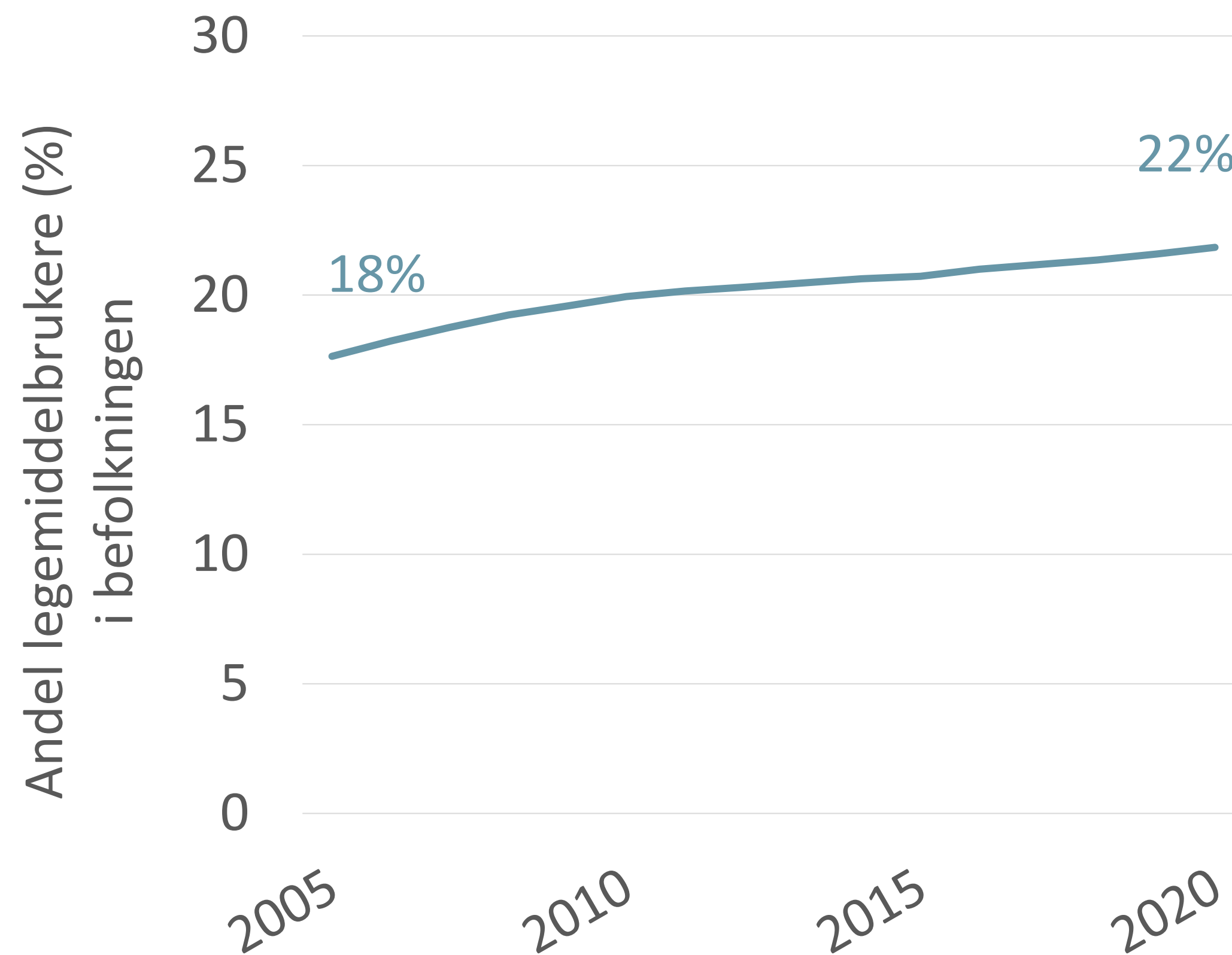
Hjerte- og karsykdom utvikling

Førstegangssykdomstilfeller

Hjerte- og karsykdom utvikling

Andel som lever sykdom eller høy risiko for sykdom ↑

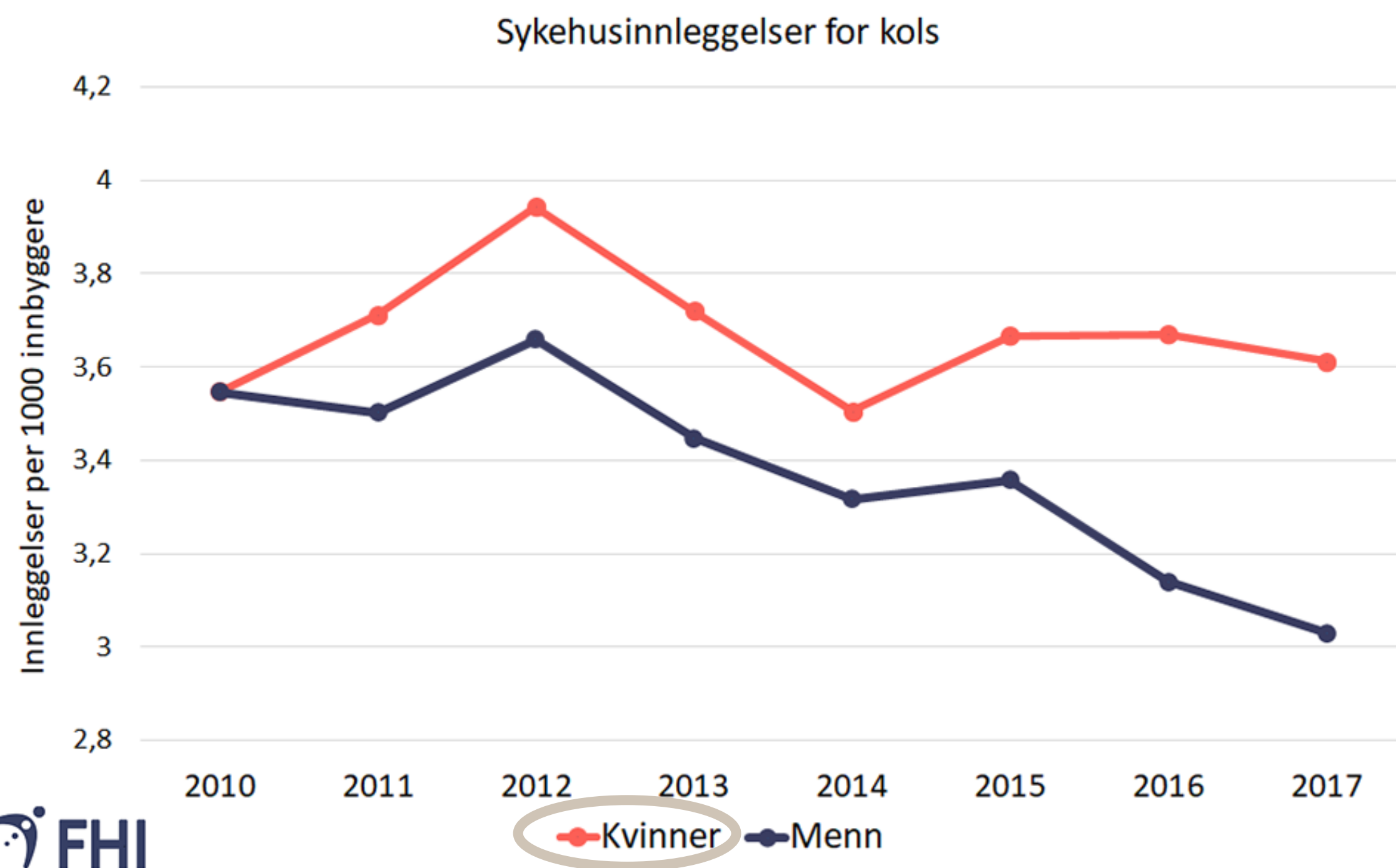

Nær 1,2 millioner nordmenn (22%) bruker legemidler for å forebygge eller behandle hjerte- og karsykdom

Kols utvikling

Nye sykdomsinnleggelser

Andel som lever med KOLS ?

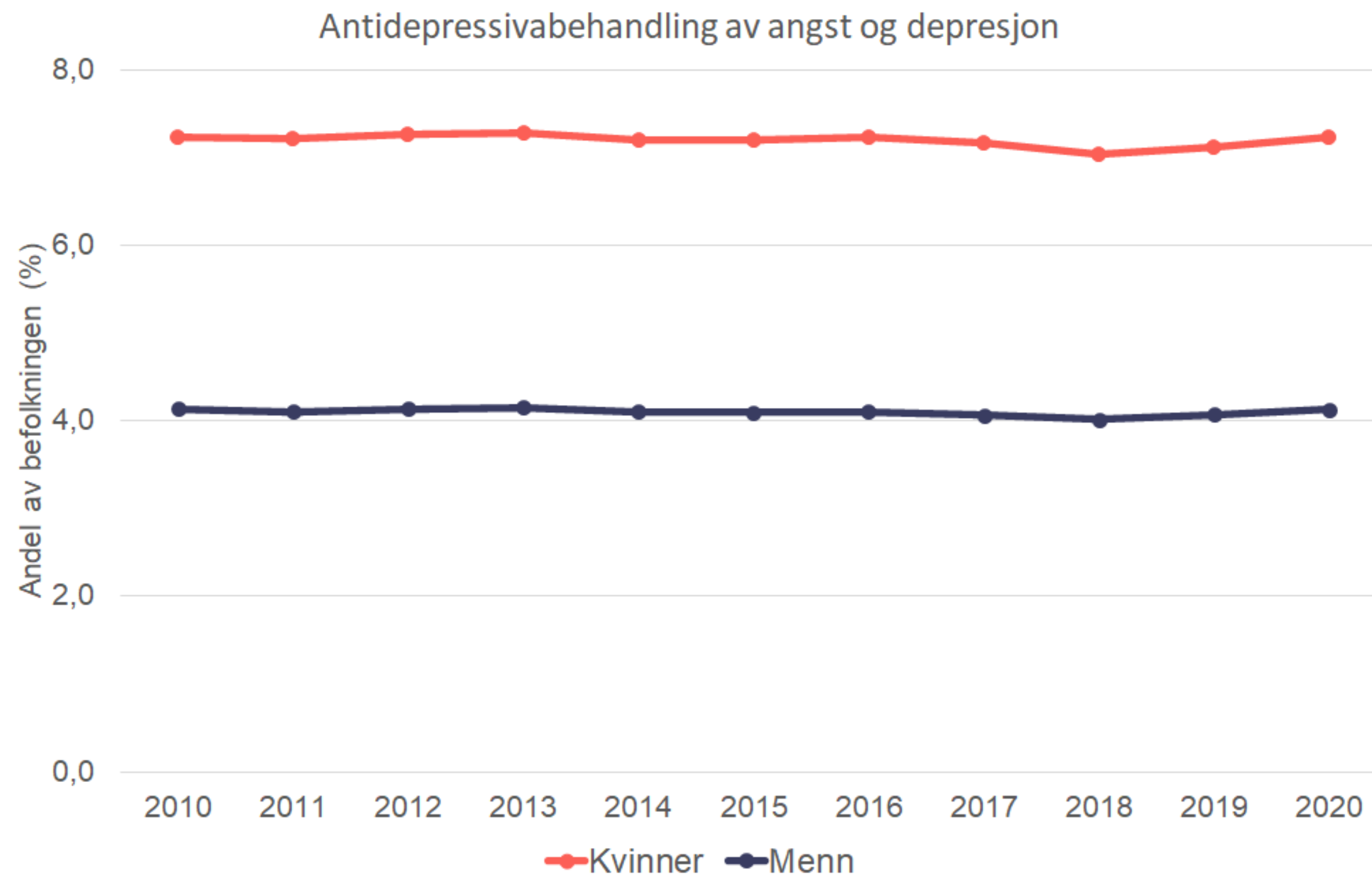

Kilde NPR/ Melbye et al., 2020

- Om lag 6 prosent av befolkningen over 40 år har kols
- Det er en tendens til at forekomsten av kols går ned. Dette kan i hovedsak forklares av nedgangen i røyking.

Psykisk helse

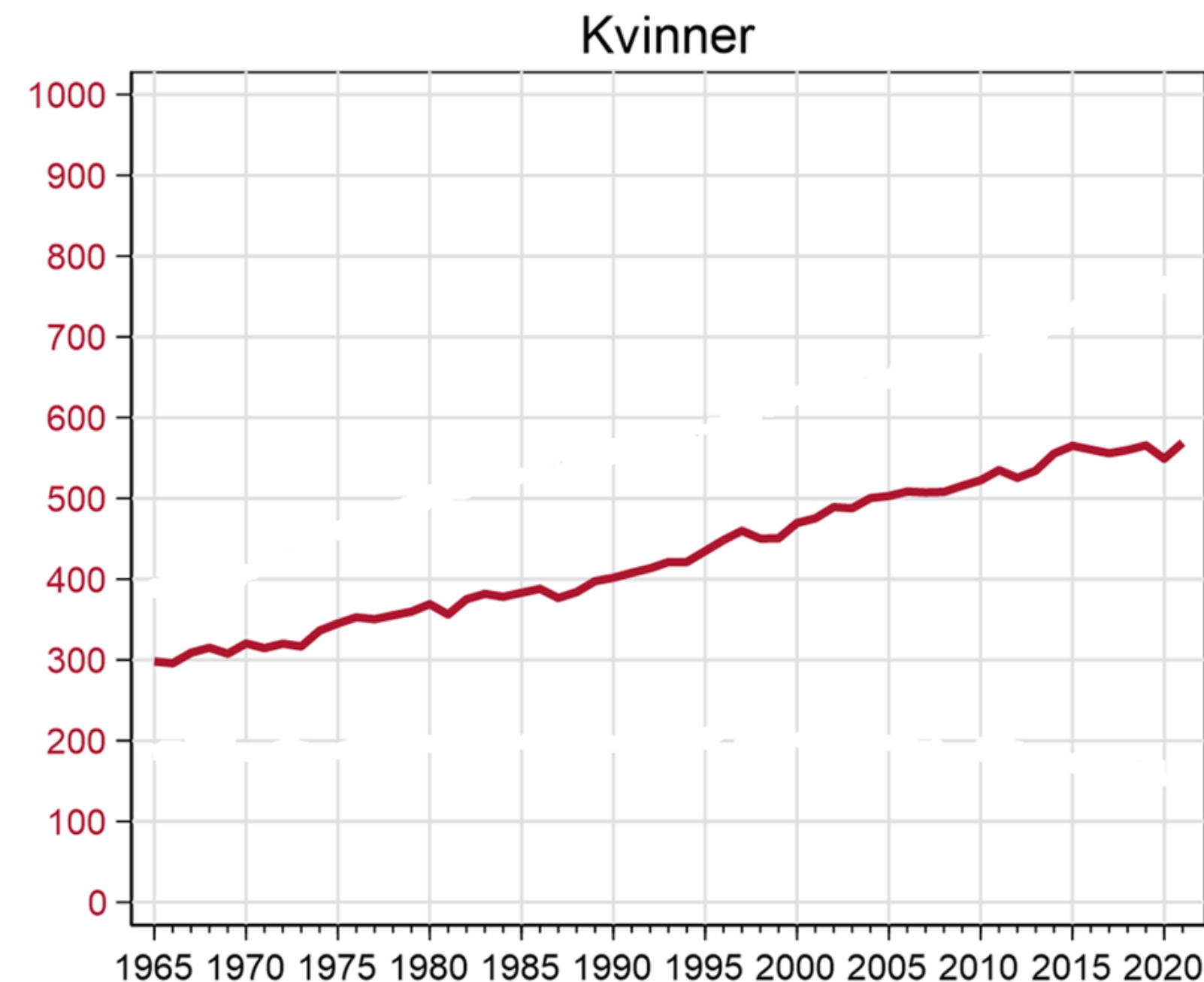
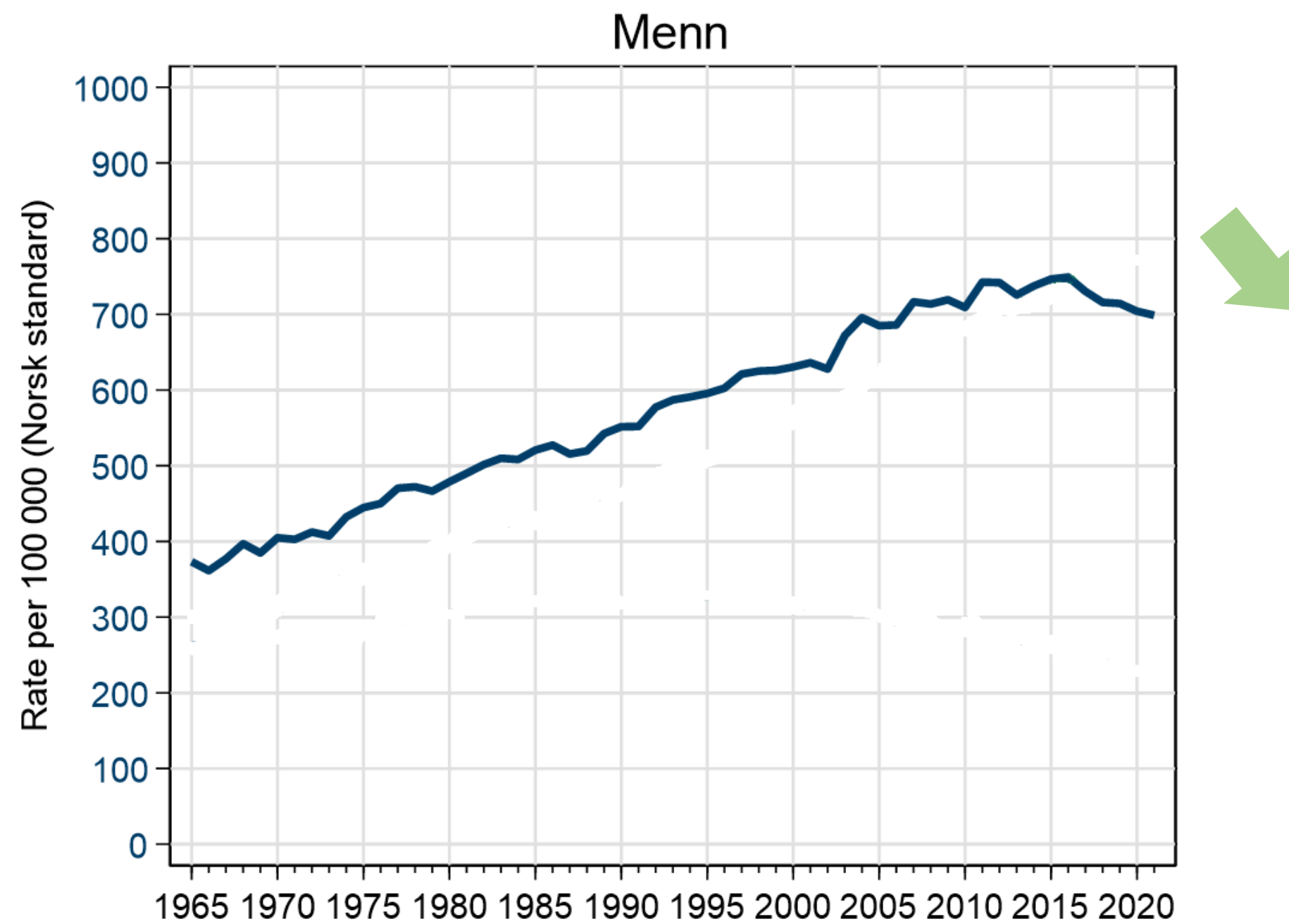
Andel som bruker antidepressiva ➔

- Psykiske lidelser spenner fra lettere tilstander, som gir mest subjektive plager, til alvorlige lidelser
- Om lag 15 prosent av alle menn og 22 prosent av alle kvinner var i kontakt med primærhelsetjenesten for psykiske symptomer og plager.

Kreft utvikling

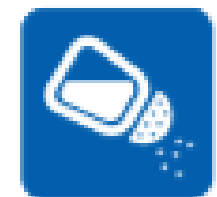
Nye sykdomstilfeller

Kilde: Kreftregisteret

Antall som lever med eller har hatt sykdom ↑

- Over 300 000 personer lever i dag med kreft eller har tidligere hatt kreft.
- Nær 37 000 nye krefttilfeller ble diagnostisert i 2021

Oppsummering

- 17% nedgang i for tidlig død av NCD – tegn til avflatning?
- Positiv utvikling for seks av ni NCD mål
- Ikke klart å snu utviklingen for fysisk inaktivitet og for fedme og diabetes
- Antall som lever med NCD øker
- Vi må overvåke utviklingen av nye sykdomstilfeller
- Nasjonalt forskningssamarbeid NCDNOR skal fylle kunnskapshull

Kunnskap er kjernen

*Det er faglig utfordrende å skape ny folkehelsekunnskap med høy kvalitet på
NCD feltet!*

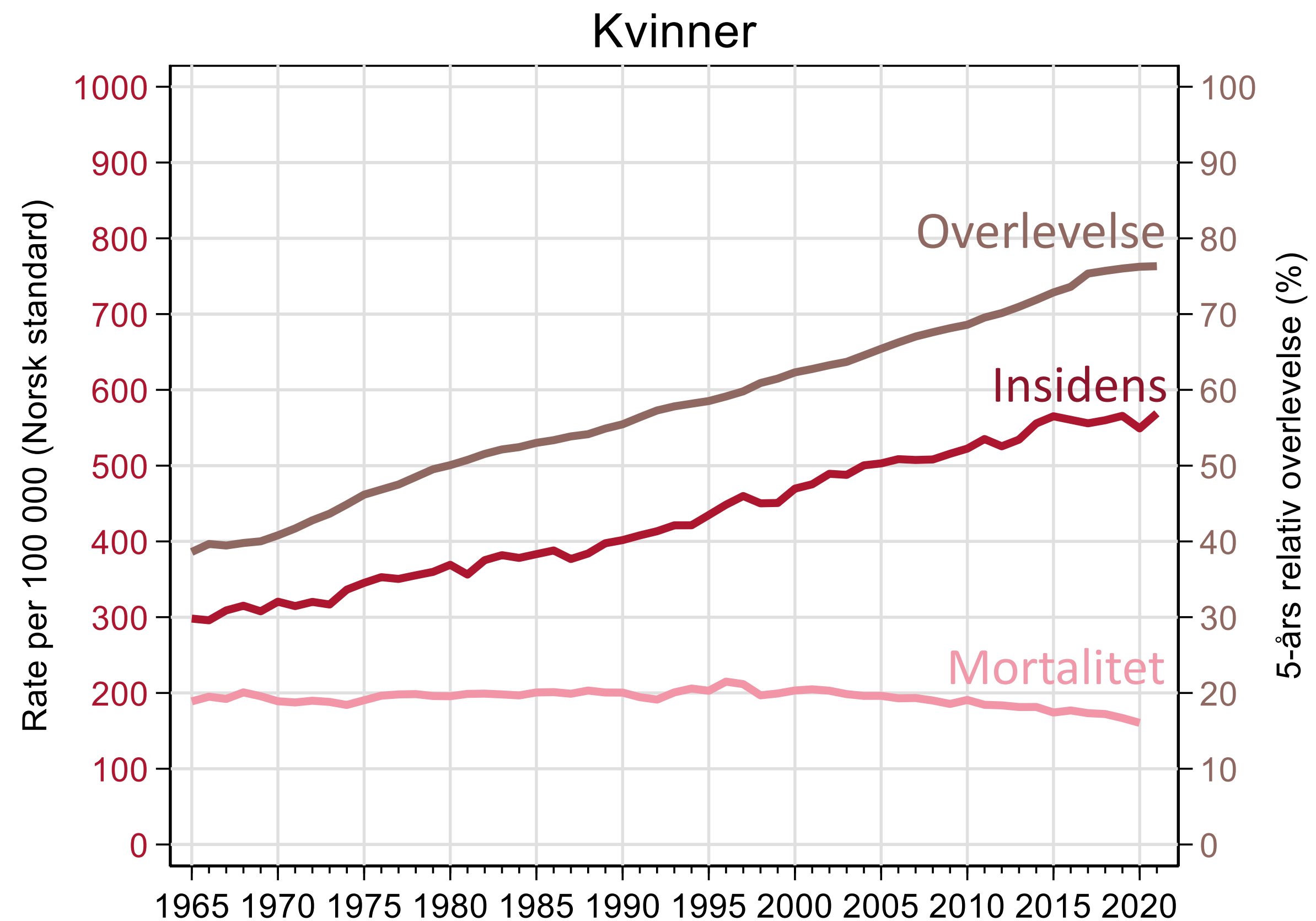
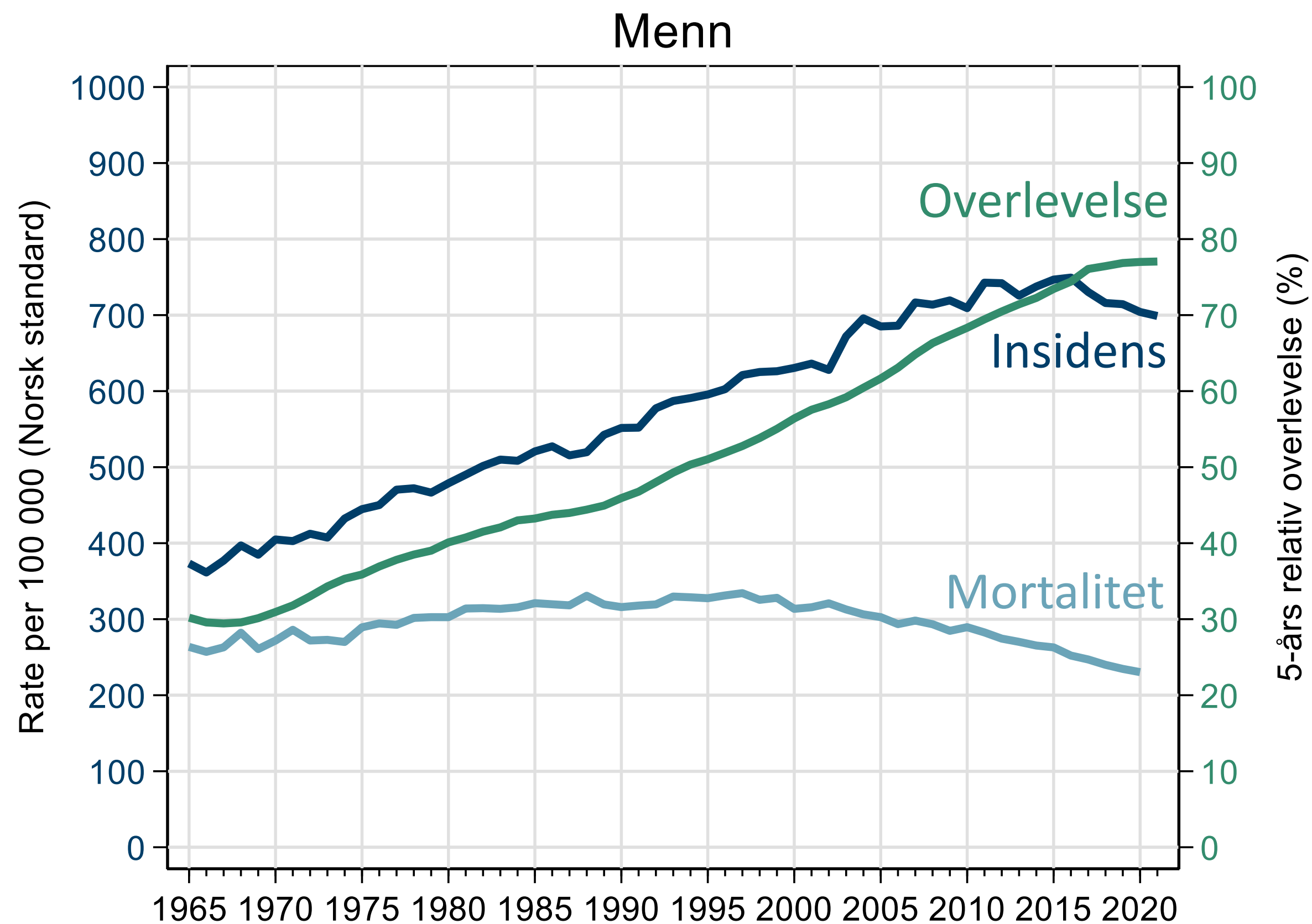
Tusen takk!

Utviklingen av kreft

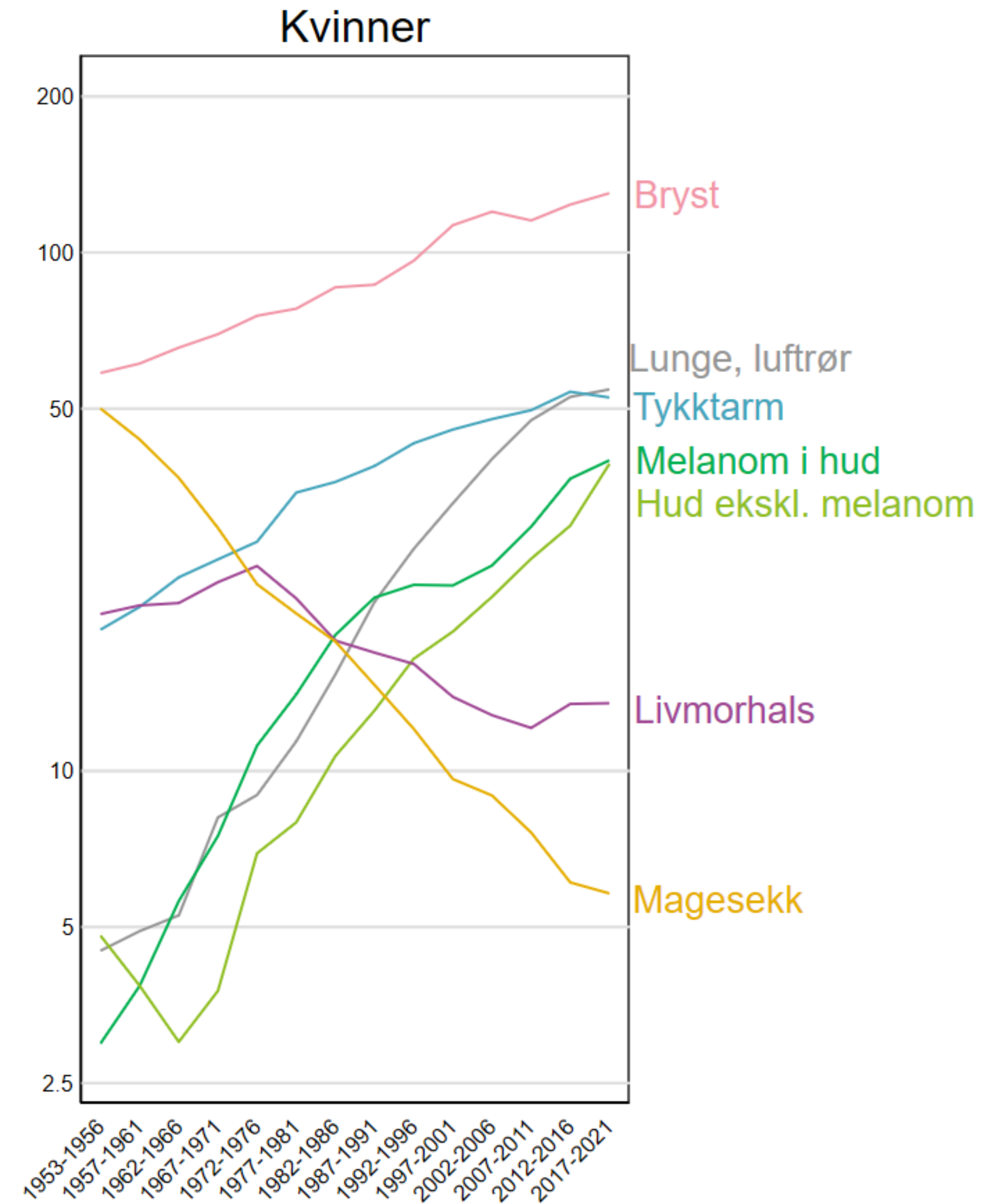
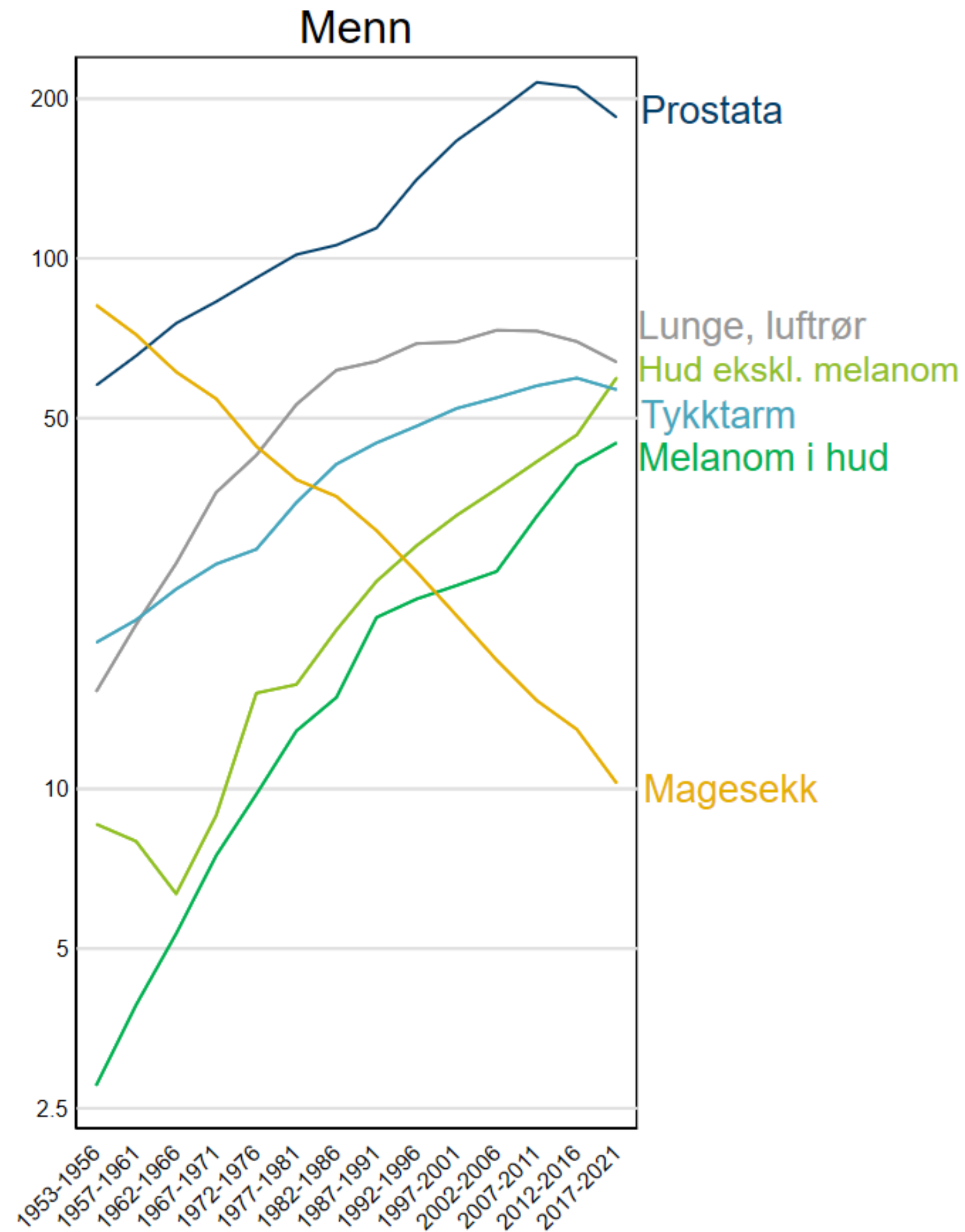
Inger Kristin Larsen, forsker, Kreftregisteret
Inger.kristin.larsen@kreftregisteret.no

Insidens, mortalitet og overlevelse over tid

All kreft samlet, 1965–2021

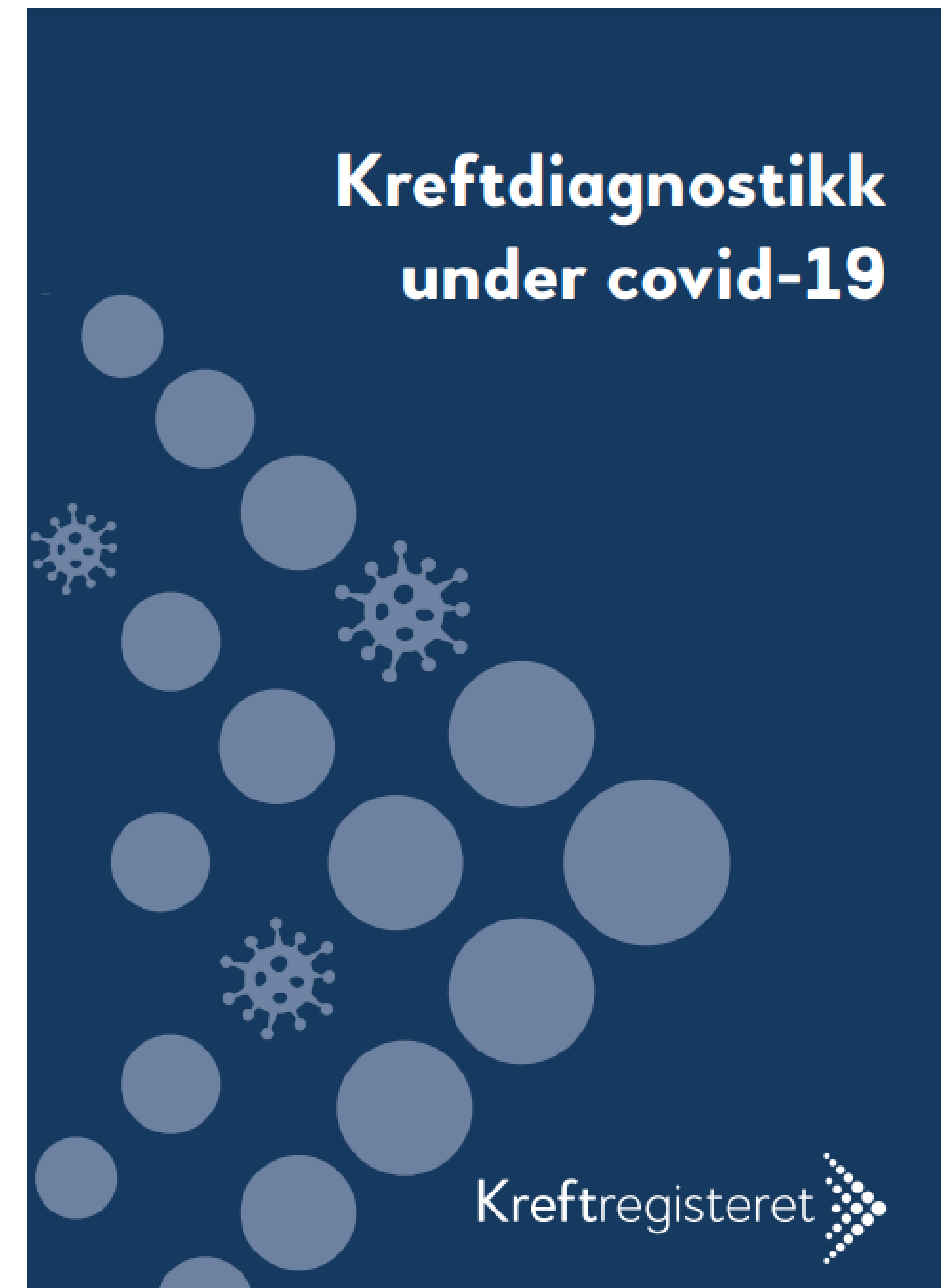

Insidens over tid, utvalgte kreftformer, 1953–2021

Hvordan utviklet kreftbildet seg under pandemien?

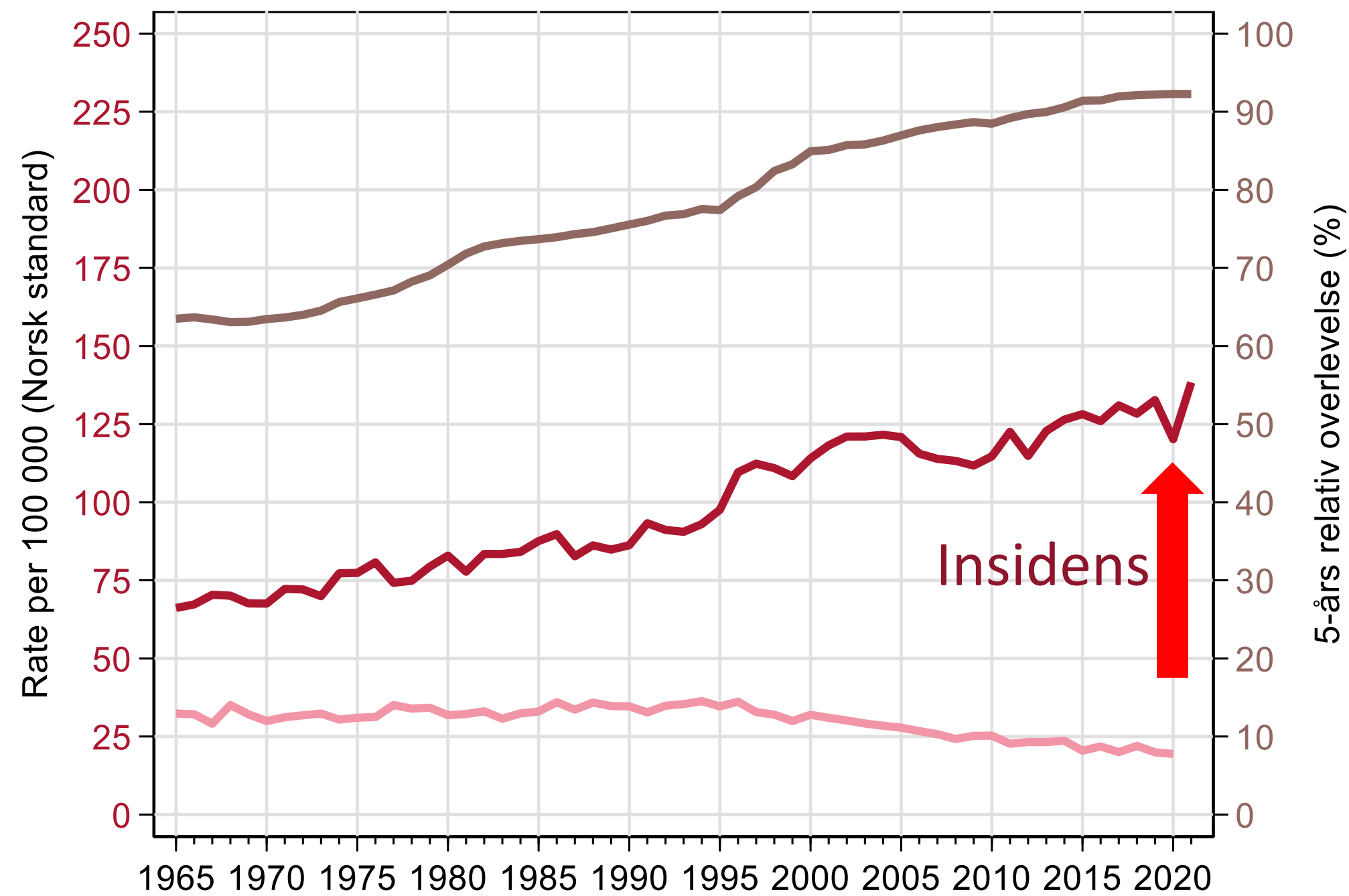
- Rapport fra januar 2021
- Markert nedgang i antall tilfeller av kreft, forstadier til kreft og enkelte benigne svulster.
- Brystkreft og lungekreft hadde den største nedgangen i perioden mars–september, mens melanom, brystkreft og livmorhalskreft hadde den største nedgangen i perioden mars–mai.
- Rapporten var basert på patologimeldinger

Forts.

BRYST

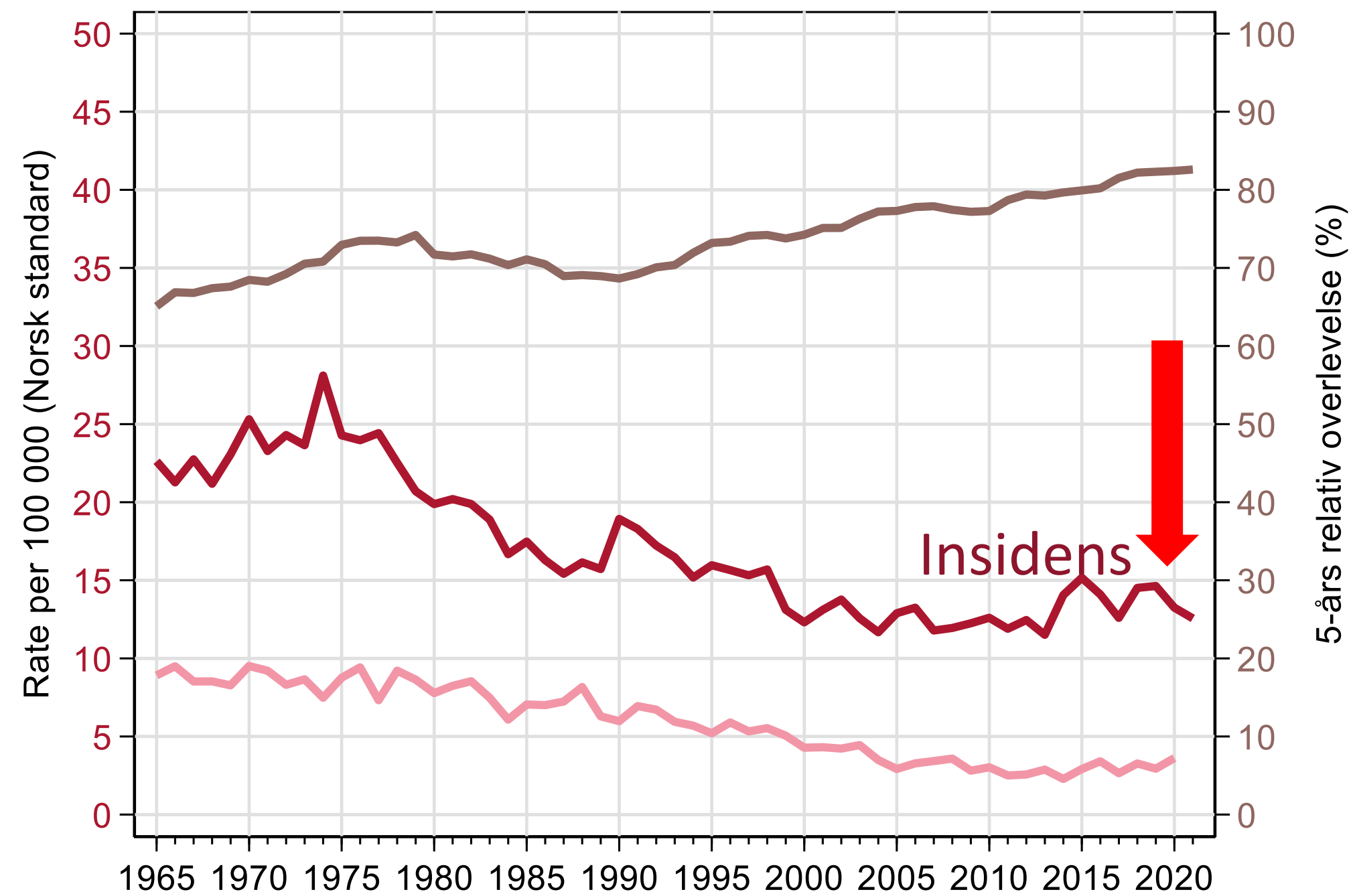
Kvinner

KLAR NEDGANG I 2020

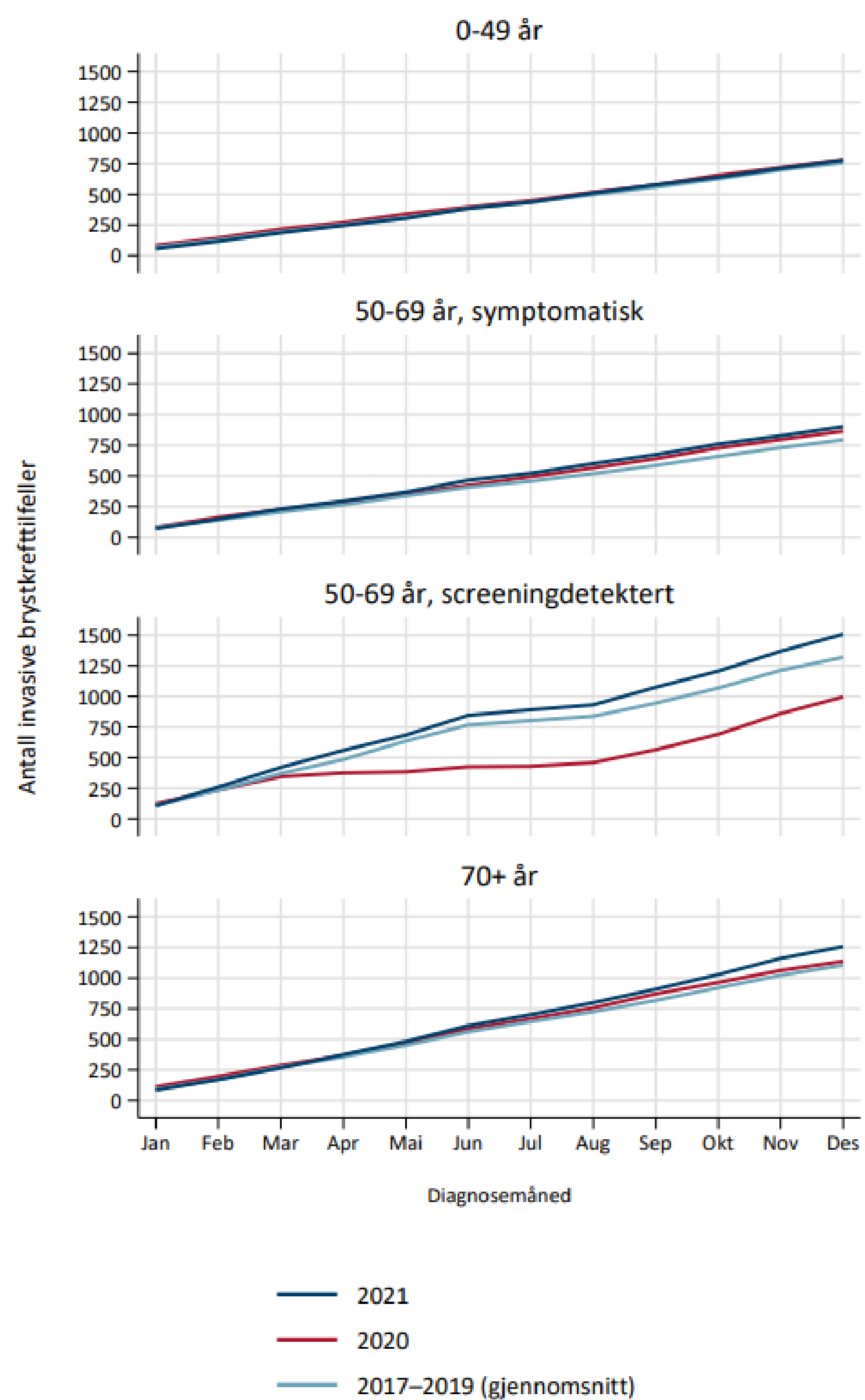
LIVMORHALS

Kvinner

INGEN KLAR NEDGANG I 2020

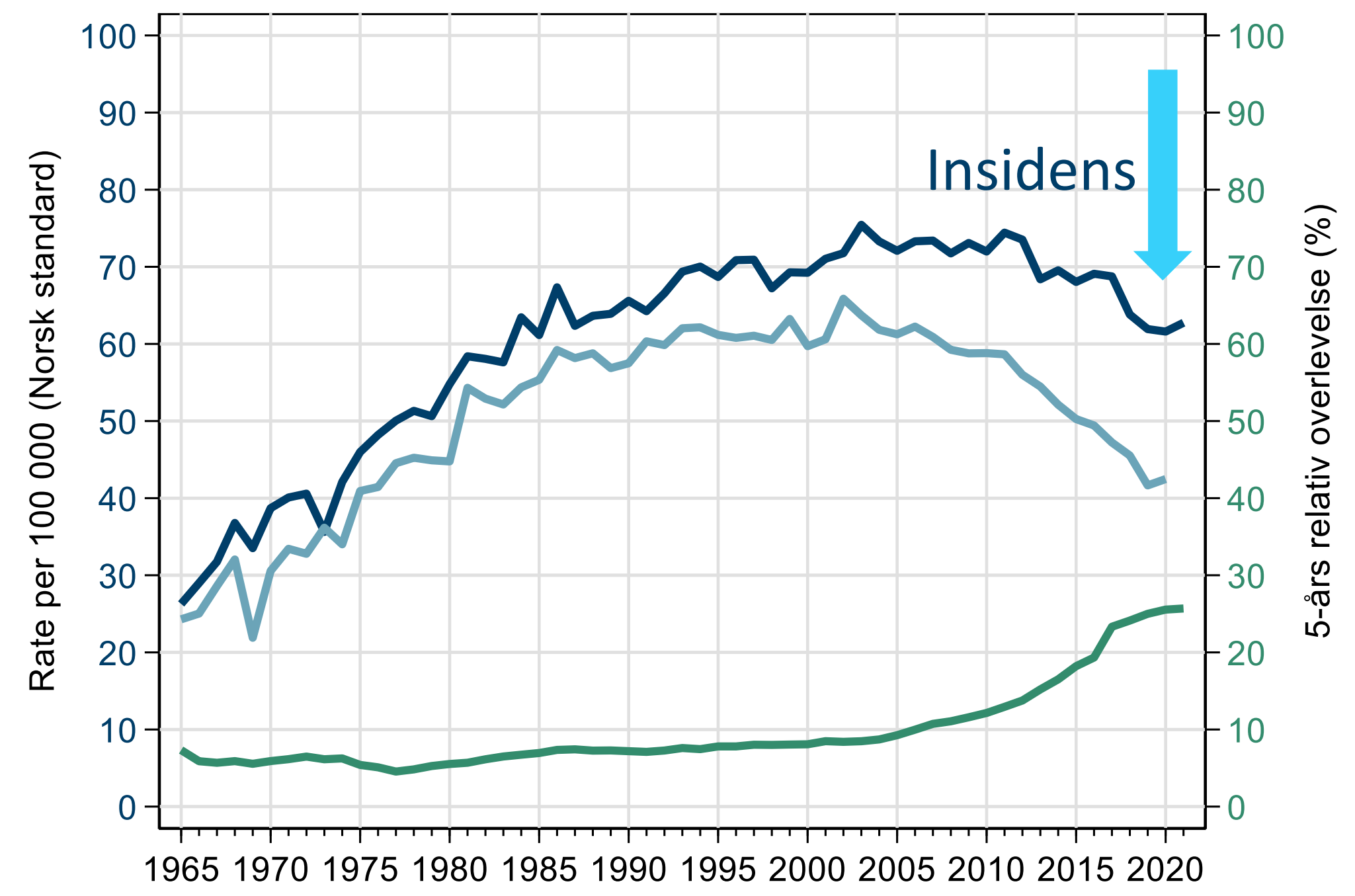
Kumulativ forekomst av brystkreft per måned fordelt på alder og deteksjonsmåte 2017–2021

Figur 3.2: Kumulativ forekomst av invasiv brystkreft og DCIS per måned, fordelt på alder og deteksjonsmåte 2017–2021.

Forts. LUNGEKREFT

Menn

Kvinner

